

Dnevni centar za rehabilitaciju Veruda – Pula (u daljnjem tekstu Centar) javna je ustanova osnovana za trajno obavljanje djelatnosti socijalne skrbi.
Sjedište Ustanove je: Pula, Budićinova 23.

Osniva i su jedinice lokalne samouprave u Istarskoj županiji, i to gradovi: Buje, Buzet, Labin, Novigrad, Pazin, Poreč, Pula, Rovinj i Umag, Vodnjan i općine: Medulin i Vrsar.
Osniva i su ujedno i vlasnici Centra.

Centar ima svojstvo pravne osobe upisane u sudski registar i upisnik ustanova koji vodi ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi.

Centar je samostalan u obavljanju svoje djelatnosti i poslovanju sukladno zakonu, na zakonu utemeljenim propisima i aktu o osnivanju.

Tijela Centra su:

- Upravno vijeće
- Ravnatelj
- Stručno vijeće

Vizija Centra

Pružanje mogući razvoja preostalih potencijala osobama s mentalnim i tjelesnim teškoćama u razvoju, prihvaćanje osoba s mentalnim i tjelesnim teškoćama u razvoju u široj zajednici, osposobljavanje i podrška korisnika u samostalnom stanovanju, uključivanje korisnika u svijet rada, razvijanje novih oblika pružanja socijalnih usluga, razvijanje preventivnih programa, rana intervencija te pružanje usluga u obiteljskom okruženju.

Misija Centra

Dnevni Centar za rehabilitaciju Veruda – Pula obavlja djelatnost socijalne skrbi s ciljem podizanja kvalitete života osoba s tjelesnim i mentalnim teškoćama u razvoju.. To se postiže kroz programe, poludnevnog, cjelodnevnog i povremenog boravka u okviru kojih se pružaju usluge, njege i brige o zdravlju, odgoja i obrazovanja te osposobljavanja za samozbrinjavanje, medicinske i psihosocijalne rehabilitacije i rehabilitacije.

Unutarnje ustrojstvo Centra utvrđuje se kroz Odjele

- Odjel za djecu predškolske dobi i rehabilitaciju
  - odsjek za medicinsku rehabilitaciju i rehabilitaciju i psihosocijalnu rehabilitaciju
  - odsjek za djecu predškolske dobi
- Odjel za djecu školske dobi, mladež i odrasle osobe
  - odsjek za djecu školske dobi
  - odsjek za mladež i odrasle osobe

ODJEL ZA DJECU PREDŠKOLSKE DOBI I RE/HABILITACIJU

ODSJEK ZA MEDICINSKU RE/HABILITACIJU I PSIHOSOCIJALNU RE/HABILITACIJU

Voditeljica Odjela mag.rehab.educ.Doris Mancini Flego

Djelatnici:

- edukator rehabilitator -1
- logoped -1
- psiholog - 1
- fizioterapeut - 4
- liječnik pedijatar (1x tjedno)
- liječnik fizijatar (1x mjesečno)

Korisnici Odsjeka za medicinsku re/habilitaciju su:

- rizici na i neurorizici na djeca dobi do 3. god.,
- djeca sa teškoćama u razvoju dobi do 3. god.,
- djeca predškolske dobi s teškoćama u razvoju,
- djeca školske dobi s motoričkim poteškoćama u razvoju te djeca školske dobi s većim utjecajnim teškoćama,
- mladež i odrasle osobe s motoričkim i intelektualnim poteškoćama.

RANA INTERVENCIJA

U Republici Hrvatskoj Zakonom o socijalnoj skrbi rana intervencija definirana je kao socijalna usluga, koja obuhvaća stručnu poticajnu pomoć djeci i stručno savjetodavnu pomoć njihovim roditeljima i drugim članovima obitelji, te udomiteljima za djecu.

Na uslugu rane intervencije imaju pravo djeca kod kojih je utvrđen neki razvojni rizik ili razvojna teškoća u dobi od rođenja, pa do navršene 7. godine života.

Dnevni centar za rehabilitaciju Veruda - Pula već dugi niz godina veliki značaj daje ranoj intervenciji djece s razvojnim rizicima ili s teškoćama u razvoju kao i njihovim obiteljima i to sa područja Istarske Županije.

Korisnike usluga rane intervencije upućuju u našu ustanovu liječnici neonatolozi, pedijatri, neuropedijatri, liječnici obiteljske medicine, klinički psiholozi ili stručnjaci iz drugih ustanova, koji su prvi u inili detekciju djeteta.

Faktori rizika i neurorizici na djeca

Faktori rizika su rizici na zbijanja koja se dešavaju i dovode do oštećenja središnjeg živčanog sustava u djeteta.

Djeca koja u svojoj anamnezi imaju jedan ili više faktora rizika nazivamo neurorizikom djecom.

Faktori rizika mogu biti prenatalni, perinatalni i postnatalni. Neki od rizika su:

- rizici na trudnoća
- prijevremeni porod
- usporen intrauterini rast
- hipoksija, asfiksija
- višeplodna trudnoća
- svaka teža bolest ili infekcija u ranoj novorođenoj dobi

Važno je s podrškom poticati i omogućiti se u otkrivanju ili rizik za njegova nastajanja, ne čekajući i medicinske nalaze i dijagnozu. Ona slijedi ideju prevencije jer rana podrška potiče od prepoznatog rizika. Intervencija je balansirana i

planski vođen proces u kojem su rehabilitacijski postupci namijenjeni unapređenju djetetovih vještina primjenjuju usporedno sa strategijama koje trebaju minimalizirati negativne učinke poteškoća na razvoj. Stoga ona i može biti učinkovita samo ako je dobro osmišljena i rano započeta-najbolje u prvih šest mjeseci života.

Upravo plastičnost nezrelog novorođenca i mogućnost nam da ranim uključivanjem ugrožene novorođenčadi u neurorazvojne i rehabilitacijske programe preveniramo trajna psihomotorna oštećenja, koji je ujedno i glavni cilj rane intervencije.

Podrška djetetu i obitelji

Pružaju se već kod ulaska u Opću bolnicu Pula, na Dječjem odjelu, ne samo otkrivanje i razvoj problema, gdje se roditeljima daju prve informacije o stimulaciji djeteta, kao najvažnijim edukatorima, pa je stoga i naš rad usmjeren ka tom cilju.

Ciljevi se ostvaruju kroz individualizirane razvojne, edukacijske i terapijske usluge za djecu i kroz zajednički planirane oblike pružanja podrške obitelji.

Djecu uključujemo u primjerene terapijske postupke neurorazvojne tretmane, uz obavezno daljnje prisustvo i edukaciju roditelja.

Zajednički komitetskim sintezom u prisustvu roditelja planiramo daljnje rehabilitacijske postupke.

Sva su djeca u kontinuitetu praćena do polaska u školu, a djeca sa motoričkim i drugim teškoćama nastavljaju rehabilitaciju u našoj Ustanovi.

Iako smo mi jedina Županijska kuća koja se bavi ranom rehabilitacijom djece, sve se češće susrećemo sa djecom s različitim razvojnim teškoćama, koja nisu bila uključena u ranu rehabilitaciju. Djeca bez jasno vidljive medicinske osnove za razvojno odstupanje u znatno su nepovoljnijoj situaciji, jer se rani znakovi razvojnog zaostajanja ili atipične razvojne putanje ne uočavaju dovoljno rano.

U praksi, nažalost prevladava medicinski model razumijevanja razvojnih teškoća, te se kod te djece predugo čekalo se razvojno odstupanje samo po sebi normalizirati, a djeca i njihove obitelji ostaju predugo bez odgovarajuće podrške.

Djelatnici, stručnjaci koji su uključeni u ranu intervenciju i koji provode individualne postupke su: pedijatar, fizijatar, fizioterapeut, edukator rehabilitator, logoped, psiholog.

Individualni tretmani i rehabilitacija provodi se isključivo u ustanovi. Uz fizijatra i pedijatra, fizioterapeuti koji su educirani za provođenje neurorazvojne terapije po Bobath konceptu za sada jedini najranije (u prvim mjesecima života) uključuju djecu u tretman rane rehabilitacije, dok edukator rehabilitator, logoped i psiholog oko prve godine života djeteta.

Osnovne karakteristike takvog načina rada su da su roditelji aktivni članovi tima. Svi članovi tima zajednički rade u provođenju procjene te zajednički razvijaju strategije za provođenje rano interventivnih aktivnosti kako bi se djelovalo na cjelokupan djetetov razvoj. Roditelji i stručnjaci ujedno su i drugi i koriste znanja u interakciji s djetetom.

Svjesni smo potrebe i ranijeg uključivanja i ostalih stručnjaka u program rane intervencije, ali zbog nedostatka kadra to nije moguće realizirati.

Cilj i želja nam je ranu intervenciju i stručnu podršku osim u našoj ustanovi pružiti i u drugim mjestima Istarske županije, budući da dolazak u Pulu roditeljima predstavlja dodatni financijski i vremenski problem. Za takav dodatni način rada potrebno je oformiti još jedan stručni tim (defektolog-rehabilitator, fizikalni terapeut, logoped, psiholog).

Dodatna edukacija edukatora-rehabilitatora na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu u Zagrebu na poslijediplomskom specijalističkom studiju „Rana intervencija u edukacijskoj rehabilitaciji“, zasigurno bi unaprijedila i obogatila rehabilitaciju djeteta.

Kako bi terapeuti rano-interventnog tima mogli upoznati različite djetetove potrebe te integrirati i primijeniti znanja iz različitih disciplina (područja), potrebno im je osigurati dodatno vrijeme za izmjenu informacija, usvajanje dodatnih znanja i ostvarivanje suradnje s obitelji djeteta. Samo na taj način i dijete i njegova obitelj dobiti sadržajnu, koordiniranu i djetetu prilagođenu podršku.

Uloga pedijatra u ranoj intervenciji

Uloga pedijatra u timskom radu je da prati psihomotorni razvoj rizik i visokorizik djece. Strpljivim i ponovljenim pregledima u optimalnim uvjetima dobiva se najrealnija klinička slika djeteta, koja uz faktore rizika i jasne kliničke znakove oštećenja SŽS, uz ostalu obradu (UZ, CT, EEG...) omogućava postavljanje dijagnoze.

Kod rizik i visokorizik djece terapiju treba započeti što ranije, po stabilizaciji vitalnih funkcija jer tako rano primjenom rehabilitacijskog postupka ide u prilog saznanje o impresivnoj prilagodljivosti i plasticitetu mozga novorođenčeta na povredu.

Uloga fizijatra u ranoj intervenciji

Rano uključivanje djeteta u tretman je osnova za značajniji uspjeh tretmana. Nikada nije prerano započeti sa rehabilitacijom djeteta s faktorima rizika. Što ranijim uključivanjem u proces NMT želimo stvoriti što bolje pretpostavke za brži i potpuniji psihomotorni razvoj djeteta. Koordinator procesa rehabilitacije je liječnik specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije. Nikada nije prerano započeti sa rehabilitacijom djeteta s faktorima rizika. Što ranijim uključivanjem u proces NMT želimo stvoriti što bolje pretpostavke za brži i potpuniji psihomotorni razvoj djeteta. Koordinator procesa rehabilitacije je liječnik specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije.

Uloga fizioterapeuta u ranoj intervenciji-Neurorazvojna terapija

Cilj NRT-e je spriječiti patološke uzroke držanja i kretanja te aktivirati normalne reakcije držanja i normalniji tonus. Važno je što ranije započeti kako bi se spriječilo da patološki uzorci kretanja postanu dominantni.

Sastavni dio NRT-e je i **HANDLING**.

Handling je podučavanje roditelja o načinima "rukovanja" s djetetom kroz svakodnevne aktivnosti.

Rad fizioterapeuta u ranoj intervenciji

- individualna procjena prema Minhenskoj funkcionalnoj razvojnoj dijagnostici do prve god. života
- izrada individualnog plana terapije prema procjeni
- evaluacija rada mjesec na, višemjesec na i godišnja
- rana intervencija sa ciljem praćenja i poticanja normalnog razvoja dojenčadi i davanja važnosti na kvaliteti obrazaca kretanja i držanja
- sprječavanje patološkog razvoja pokreta položaja
- sprječavanje razvoja kontraktura i deformacija
- razvoj poticati kroz senzomotorno iskustvo
- poticanje kretanja za funkciju
- uspostava uspravnog držanja: gradnjom tonusa, reakcijama uspravljanja i ravnoteže te obrambenim reakcijama
- cjelovit pristup u radu po Bobath konceptu
- uključivanje ostalih stručnih suradnika
- edukacija roditelja kroz handling da bi na aktivan način doveli dojenčeta u pravilan položaj, dali mu stabilnost koja mu omogućuje uspravljanje i kretanje
- terapijsko hranjenje za razvoj stabilnosti trupa i glave i priprema govornog aparata za govor
- upute za odabir kolica, cipela, igračaka

Stručni tim

Osim pedijatra, fizijatra i fizioterapeuta u ranu intervenciju uključeni su:

- logoped,
- psiholog
- rehabilitator, te zajedno s roditeljima, koji kao partneri sudjeluju u planiranju i realizaciji potrebnih programa, potiču cjelokupni razvoj djeteta.

Edukator rehabilitator – Plan rada

Rehabilitator u ranoj intervenciji :

U ambulantni rad i ranu intervenciju uključena su sva visokorazvijena djeca i to mlade kronološke dobi (od 1-3 godine života). Važno je da se s podrškom potiče i odstupanje ili rizik za njegov nastanak, ne čekaju i medicinske nalaze i dijagnozu. Od izuzetne je važnosti dijagnostičko-savjetodavna praćenje ranoga djetetovog razvoja i podrška obitelji. Edukacijsko-rehabilitacijska procjena je usmjerena prema sveobuhvatnoj procjeni djetetovih fizičkih, intelektualnih, komunikacijskih, emocionalnih i socijalnih razvojnih kapaciteta na osnovu kojih se nadograđuju daljnji programi za poticanje razvoja istih.

Procjena se odvija uz opservaciju djeteta u interakciji s roditeljima i rehabilitatorom pri čemu se evaluacija djetetovih reakcija prati kroz sljedeća područja:

Motorički razvoj; obrasci kretanja ovisno o dobi djeteta, obrasci fine motorike i grafomotorike.

Socijalne interakcije; ostvarivanje interakcije s drugim članovima, prijateljima ili strancima

Spoznajni razvoj i igra; odnosi se na oblik djetetovog razumijevanja svijeta oko sebe te na način kako ga dijete prilagođava sebi.

Jezik, komunikacijske vještine: djetetova komunikacija

U razgovoru s roditeljima prikupljaju se podaci o hranjenju i prehranbenim navikama te obrascima i ritmu spavanja što može ukazivati na neke od problema u senzornoj integraciji. Kroz neposrednu opservaciju djetetovih reakcija na podražaje promatraju se reakcije i donose zaključci o razvojnim karakteristikama u sljedećim razvojnim područjima.

Cilj ovakve procjene je ne samo utvrditi eventualne smetnje u razvoju, već utvrditi djetetove prednosti i slabosti. Uspješna, kompletna procjena razvoja treba doći do nekih zaključaka o razvoju djeteta i biti prvi korak u formiranju programa intervencije ako problem postoji.

Razlog dolaska: Ovaj skup pitanja identificira problem, zabrinutost i kada je prvi put problem ili eventualna sumnja detektirana. Prikuplja se obiteljska anamneza o tijeku trudnoće, poroda i ranom postnatalnom razvoju; eventualne komplikacije tijekom trudnoće i poroda, tijekom ranog postnatalnog razvoja (zdravstveni problemi).

U ambulantni rad uključena su i djeca sa teškoćama u razvoju koja su uključena u druge vrtne grupe Pule i Istarske županije, a potreban im je rad rehabilitatora.

Rehabilitator u radu sa starijom djecom i djecom

Što ranije uključivanje djece sa teškoćama u razvoj u adekvatne rehabilitacijske postupke, uz individualni program i pristup zasigurno će pridonijeti boljem cjelokupnom uspjehu u razvoju djeteta te kvalitetnijoj pripremljenosti djeteta za ulazak u vrt.

Savjetodavni rad i razgovori sa roditeljima, uz prikaz rada i primjer edukativnih igara, pomoći će roditeljima kako i na koji način da i kod kuće stimuliraju djetetov razvoj.

Rad sa djecom bazira se na posebno poticajnom programu za razvoj psihomotorike.

Cilj psihomotornog treninga je da se uporabom specifičnih metoda i sredstava rada utječe na razvoj psihomotorike djece kao i u otklanjanju specifičnih razvojnih smetnji u tom području razvoja djeteta.

Program psihokog razvoja djeteta obuhvaća sljedeća područja:

- stvaranje slike o sebi (slike o vlastitom tijelu)
- vježbe ravnoteže
- vježbe za finu motoriku ruku
- razvijanje vizualne percepcije
- razvijanje auditivne percepcije
- razvijane taktilne percepcije
- razvijanje olfaktorne percepcije

Plan rada rehabilitatora u radu sa predškolskom djecom

Neposredan individualni rad ostvaruje se sa djecom iz odgojnih skupina;

a) skupina djece s motoričkim i drugim teškoćama u razvoju

b) skupina djece sa pervazivnim razvojnim poremećajima i intelektualnim teškoćama

c) skupina djece sa motoričkim i drugim teškoćama uključena u integraciju

a) U djece s motoričkim i drugim teškoćama u razvoju, razvoj pojedinih sposobnosti je disharmoničan, tj. postoji naglašena razlika u stupnju razvijenosti pojedinih sposobnosti obzirom na kronološku dob pojedinog djeteta. U planiranju i ostvarivanju programskih sadržaja naglasak je na maksimalnoj korelaciji i integraciji pojedinih odgojno-obrazovnih i rehabilitacijskih sadržaja sukladno potrebama i mogućnostima pojedinog djeteta.

Rad i program bazira se na:

- vježbama za razvoj osnovnih kognitivnih funkcija (oblik, boja, veličina)
- vježbe za razvoj vizualne percepcije i vizualne memorije
- vježbe za razvoj prostorne orijentacije
- vježbe za razvoj fine motorike prstiju i muskulature ruku taktilno-kinestetičkim osjetom
- vježbe za razvoj okulomotorne i grafomotorne koordinacije
- vježbe za razvoj auditivne percepcije
- vježbe za razvoj pozornosti
- vježbe za razvoj samopouzdanja.

b) U djece sa pervazivnim razvojnim poremećajima i intelektualnim teškoćama potrebno je programe rada organizirati na specifičan način i odabrati takve sadržaje koji će omogućiti da se ublaže, odnosno isprave navedene teškoće u razvitku, a ujedno se koriste preostalim potencijalnim sposobnostima koje će se optimalno iskoristiti u daljnjem razvoju.

Rad i program bazira se na razvoju:

- spoznajnog razvoja
- razvoj fine motorike i okulomotorne koordinacije
- vježbama za razvoj percepcije: vizualne, auditivne, taktilne
- vježbama za orijentaciju u prostoru
- vježbama za razvoj psihomotorike
- vježbama za razvoj grafomotorike

c) Djeca sa motori kim i dr. teško ama uklju ena u integraciju pretežno su školski obveznici. Stoga je upravo i cilj intenzivno raditi na vježbama u funkciji pripreme djece za školu.

Rad i program temelji se na:

- vježbama za razvoj senzomotornih funkcija; vizualno motorna koordinacija i igre imaginacije
- vježbe fine motori ke koordinacije
- percepcija figure i pozadine
- percepcija položaja u prostoru
- vježbe lateralizacije
- percepcija prostornih odnosa
- vizualno-motorna koordinacija

Plan rada rehabilitatora sa djecom pred polazak u školu

S obzirom na razvojna obilježja djeteta sa cerebralnom paralizom s ve im poteško ama, kao i djece sa nekim drugim specifi nim dijagnozama program predškolskog odgoja potrebno je produžiti na sedmu godinu djetetova života. Stoga i jedan dio djece dobije odgodu školovanja od godinu dana. Produžavanjem predškolskog odgoja za jednu godinu, u odnosu na ostalu djecu, treba omogu iti i nastaviti sa što adekvatnijim programom pripreme djeteta za po etak školovanja. Rad i program bazira se na vježbama za razvoj ru ne spretnosti, vježbama za razvoj grafomotorike te vježbama pažnje i koncentracije.

Rehabilitator i suradnja sa roditeljima

Jedna od zada a rehabilitatora odnosi se na suradnju i rad sa roditeljima. Suradnja sa roditeljima je prijeko potrebna iz više razloga. Za rehabilitatora je vazno da upozna socijalne okolnosti u kojima dijete živi i razvija se te da provjeri stvarnu mogućnost i sposobnost (spremnost) roditelja da svojim radom i ponašanjem utje u na najpovoljniji razvoj. Sadržaji rada, odabir na ina i oblik rada s roditeljima ovisi o mnogim imbenicima me u kojima su vrlo bitne socioekonomske prilike, obrazovanje roditelja, mišljenje o djetetu s teško ama te njegovom položaju u odnosu na obitelj i okolinu i obrnuto. Suradnja rehabilitatora sa roditeljima realizirati e se kroz nekoliko oblika, a sve u cilju savjetodavnog i edukativnog usmjeravanja roditelja.

Suradnja e se realizirati kroz:

- individualne razgovore
- prikaz rada i vježbi
- timskim razgovorom
- roditeljskim sastancima
- druženjima.

Suradnja sa ostalim stru nim djelatnicima Centra i drugih ustanova

Kako bi uklju ivanje djece sa teško ama u razvoju u individualni rehabilitacijski tretman bio što kvalitetniji, neminovna je suradnja sa ostalim stru njacima Centra (logoped, odgajatelji, psiholog, fizioterapeut) te ostalim lanovima tima. Suradnja e se po potrebi ostvarivati i sa ostalim ustanovama u Hrvatskoj. Permanentno stru no usavršavanje ostvarivati e se kroz odabir stru ne literature vezano za pojedine teško e, te ovisno o materijalnim sredstvima Ustanove prate i katalog Agencije za odgoj i obrazovanje te program Akademije za razvojnu rehabilitaciju.

Dokumentacija i evidencija

- opservacija -procjena inicijalnog stanja svakog djeteta uključeno u individualni tretman,
- opservacija novo pridošle djece,
- izrada individualnih programa rada,
- programiranje i pripremanje odgojnih jedinica za individualne tretmane,
- ispitivanje, vrednovanje, opservacija, analiza i interpretacija rezultata po listama procjene ponašanja
- vođenje dnevne dokumentacije,
- liste praćenja,
- evaluacija rada,
- evidencija realizacije odgojnih jedinica individualnih tretmana,
- planiranje individualnih kontakata s roditeljima,
- priprema i izrada didaktičkih materijala, sredstava i pomagala,
- izrada izvješća o realizaciji plana i programa

Rad logopeda u ranoj intervenciji

- logoped se upoznaje s djetetom (njegovom dijagnozom) i roditeljima
- uzima podatke i logopedsku anamnezu
- obzirom na osnovnu dijagnozu (ponekad samo preventivno djeluju) savjetuje roditelje i daje im uputstva za rad kod kuće. S tim se ciljem u prvim godinama života preporučuju slijedeće aktivnosti:

- pobuđivanje interesa za zvučne igre i želju djeteta da mu se govori, pjeva (obratno)
- pružanje mogućnosti da dijete manipulira igračkama tj. da ih gleda iz različitih položaja, uzima i otklanja, da ih otkriva
- poticanje djeteta da na neki način reagira kad ga se zove imenom
- stimulacija gestovnog i verbalnog izražavanja određenim frazama
- pobuđivanje djetetova interesa za najjednostavnijim slikovnicama
- razlikovanje po imenima najbližih osoba i predmeta u okolini
- pokušaj imenovanja ljudi i predmeta, odnosno djelatnosti vezanih uz djetetovu neposrednu okolinu
- kroz igru vježbe za pokretanje govornih organa i njihova priprema za govorenje

Logoped je uključen u rad stručnog tima koji prati razvoj djece jasnog uzrasta.

Plan i program rada logopeda u Odsjeku za predškolski odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju

Govor je primarno sredstvo izražavanja i komunikacije. Dijete se najpotpunije izražava, predstavlja i otkriva u govoru. Razvoj govora vezan je za razvoj mišljenja i socijalizacije. Pored toga što se dijete govorom izražava, što iskazuje svoje misli, dijete govorom iskazuje i svoje potrebe, želje, uživanja, bol, a u isto vrijeme prima informacije od drugih, komunicira. Jezik je spoznajni proces, zato učiti govoriti; zna i bogatiti se pojmovima i procesima govora.

Razvijanje govornih sposobnosti jedan je od najvažnijih ciljeva odgoja i obrazovanja i kako bi se postigao kvalitetan govor (jasnoća, razumijevanje, modulacijske sposobnosti, dijaloški odnosi, komunikacija) pored odgojitelja i ostalih stručnjaka, veliku ulogu ima logoped.

U sklopu "sekundarnih poremećaja" javljaju se različiti oblici (i njihove kombinacije) govornih, jezičnih i glasovnih poremećaja.

Poremećaji jezika, govora i glasa kod djece s motoričkim teškoćama manifestiraju se u nekoliko (simptomatoloških) oblika koji se mogu javiti izolirano, ali su često međusobno kombinirani.

Naj eš i oblici:

- nerazvijen govor (disfazija)
- smetnje artikulacije i ritma govora (naju ustaliji poreme aji govora kod djece s CP, a manifestiraju se u obliku dislalije, disartrije i dispraksije govora)
- poreme aji glasa se kod djece s motorim teško ama manifestiraju u obliku razli itih disfonija.

Kod djece s motorim teško ama susre emo i niz drugih poteško a. Primjerice, problem jezi nog razvoja i izražavanja, osobito se kasnije o ituje u problemima usvajanja tehnike itanja i pisanja, što upu uje na složenost djetetovog stanja i potrebu timskog rada i što ranijeg obuhvata predškolskim odgojem i naobrazbom uz logopedski rad.

Kod djece s motorim teško ama naro itu pozornost posve ujemo:

- kineziološkim stimulacijama usne šupljine mehani kim podražajima, pasivnim ili aktivnim, kako bi se postigla identifikacija pojedinih dijelova usne šupljine, jezika i usana
- pasivnom i aktivnom pokretanju usana i jezika shodno funkciji primarnih pokreta a
- pokretima žvakanja, drobljenja i prevrtanja hrane u ustima koja mora biti primjerene koegzistencije
- kemo-stimulaciji kao pomo nom sredstvu za provokaciju pokreta vilica, jezika i usana
- razvoju sposobnosti percepcije govora i govornih situacija
- ostvarivanju govornog izraza
- poticanju misaono-verbalnog formiranja izraza
- razvijanju sposobnosti svestranog komuniciranja djeteta s okolinom (verbalnog i neverbalnog)
- oboga ivanju spoznajnog, emocionalnog i doživljajnog djetetova svijeta
- vizualnoj i auditivnoj kvaliteti okoline koja poti e na promatranje i slušanje ime se razvija vizualna i auditivna percepcija
- poticati dijete na verbalno-glasovno komuniciranje bez obzira na kvalitetu glasovnog izraza
- stimuliranje djeteta da prevlada govorne poreme aje i aktivno sudjeluje u djelatnostima koje zahtijevaju glasovno-verbalno izražavanje.

Govor djeteta s intelektualnim poteško ama prolazi ista razvojna razdoblja kao i govor prosje no razvijene djece ali mu je brzina u enja govora sporija, pa se takvo dijete duže zadržava na pojedinom razvojnom stupnju. Osim toga postoje ve e ili manje kvalitativne razlike u razvoju govornih sposobnosti.

U poticanju govornog razvoja i razvoja jezika mogu se upotrebljavati slijede i postupci i sadržaji:

- igre i vježbe koje u sebi sadrže imbenike za djelovanje u razvoju motorike govornih organa : gutanje, žvakanje, lizanje, puhanje, sisanje, oponašanje glasanja životinja, pokreti cijelog tijela kojima se djeluje na govor
- izgra ivati dje ji rije nik primjenom situacija iz svakodnevnog života uz pomo slikovnica, odabranih tekstova, brojalica, pitalica, zagonetki te poticanjem djece da govorom izraze želje i potrebe
- poticati i njegovati spontane dje je govorne stvarala ke igre uživljavanjem u uloge po osobnoj želji i zamisli improviziranjem stvarnih životnih situacija, korištenjem scenske lutke, izražavanje rije ima, mimikom, pokretom
- proširivati dje ji rije nik imenovanjem istih imena za razli ite stvari, razli itih imena za iste stvari, gra enjem novih rije i, izmišljanjem pitalica, pri a. . .
- upoznati dijete i obitelj s mogu nostima neverbalne komunikacije i uporabom suvremenih elektroni kih pomagala u komunikaciji s djecom kod kojih se ne o ekuje mogu nost glasovne komunikacije

U Centru, logoped za predškolskih odgoj i obrazovanje, prati i radi s djecom:

- jasli kog uzrasta
- s lakšim teško ama u razvoju integriranu u skupinu redovnog programa
- s cerebralnom paralizom bez odstupanja ili s blažim odstupanjima u intelektualnom razvoju
- usporenog psihomotornog razvoja
- koja pored cerebralne paralize imaju ve e utjecajne teško e

Plan i program rada logopeda za djecu s blažim teškoćama u razvoju i djecu s motoričkim teškoćama bez odstupanja ili s blažim odstupanjima u intelektualnom razvoju

- izrađuje godišnji i mjesečni plan i program rada logopeda
- opservira i dijagnosticira djecu
- izrađuje individualni program za svako dijete prilagođeno djetetovim sposobnostima
- obavlja redovit logopedski tretman dva do tri puta tjedno
- ulazi u integriranu skupinu i prate reakcije djeteta u grupnom radu
- razvija subgovorne funkcije bez kojih je govor nemoguć
- provodi sve vježbe za govorni razvoj:
  - vježbe relaksacije
  - vježbe disanja
  - vježbe za bolje razumijevanje govora
  - vježbe za razvoj aktivnog govora
  - vježbe fonacije
  - vježbe za pokretljivost govornog aparata
  - vježbe za razvoj slušne diskriminacije
  - vježbe artikulacije
  - govorne igre
- razvija sve jezične strukture:
  - suprasegmentalnu razinu govora
  - unutarnji govor
  - riječnik
  - morfologiju
  - sintaksu
- uključuje se u rad stručnog tima gdje iznosi svoje mišljenje i piše nalaz u određenim vremenskim periodima
- priprema i izrađuje didaktički materijal, sredstva i pomagala
- savjetuje odgojitelje i izrađuje program za njih
- surađuje s ostalim stručnjacima (defektolog, psiholog, liječnik)
- surađuje s roditeljima
- vodi dnevnu dokumentaciju
- vodi stručnu dokumentaciju
- stručno se usavršava

Plan i program rada logopeda za djecu usporenog psihomotornog razvoja

- izrađuje mjesečni i godišnji plan i program rada logopeda
- opservira i dijagnosticira
- izrađuje individualne programe za svako dijete prilagođeno djetetovim mogućnostima
- obavlja redovit logopedski tretman dva do tri puta tjedno
- ulazi u skupinu gdje prati djetetove reakcije te provodi sve vježbe za govorni i jezični razvoj:
  - vježbe relaksacije
  - vježbe disanja
  - vježbe za pokretljivost govornih organa
  - vježbe za razvoj artikulacije
  - proširuje djetetov riječnik (riječi kojima treba opisivati što se događa u djetetovoj prisutnosti, upotrebljava riječi koje se uklapaju u djetetov svakodnevni život, reagira na svaki oblik komunikacije kojom se dijete služi, vlastitim primjerom pravilna izražavanja potiče dijete da se samo ispravlja)
  - vježbe kojima potiče logičko zaključivanje

- priprema i izrađuje didaktički materijal, sredstva i pomagala
- uključuje se u rad stručnog tima gdje iznosi svoje mišljenje i piše nalaze kada je to potrebno
- savjetuje odgojitelje i izrađuje program za njih
- surađuje s roditeljima
- vodi dnevnu dokumentaciju
- vodi stručnu dokumentaciju
- stručno se usavršava

Plan i program rada logopeda za djecu koja pored motoričkih teškoća imaju veće utjecajne teškoće

Kako se radi o djeci s višestrukim oštećenjima i težom mentalnom retardacijom, logoped:

- opservira dijete
- dijagnostičija
- daje uputstva za rad kod kuće:
  - educira roditelje kako prve osnove glasovnog i govornog izražavanja počinju kao igra (gukanjem, glasanjem, smijehom i plačom)
  - kako da uz pomoć igračaka stvore povoljan, vedar, i opušten i ugodan
  - kako u radu s djetetom treba voditi računa o pravilnom položaju tijela
  - kako razviti vidnu i taktilnu percepciju igrama različitim po obliku, boji, veličini, a prikladnim za hvatanje i manipulaciju
  - kako razvijati auditivnu percepciju igrom i drugim djelatnostima
  - kako poticati djetinje govornje (verbalno stimulirati dijete)
  - kako raditi kroz igru vježbice koje stimuliraju pokretljivost govornog aparata
  - kako raditi vježbe disanja
- izrađuje godišnje programe
- odlazi u skupinu i daje savjete njegovateljima te prati govorni razvoj
- uključuje se u rad malog stručnog tima gdje iznosi svoje mišljenje i piše nalaz
- surađuje s roditeljima
- vodi dokumentaciju
- stručno se usavršava

Program rada psihologa

- Procjenjuje i prati razvoj djeteta
- Sudjeluje u izradi individualnih programa za svako pojedino dijete
- Po potrebi uključuje dijete u terapiju
- Roditeljima (i ostalim članovima obitelji) pruža podršku, informira, educira i savjetuje

Multidisciplinarni pristup djetetu s teškoćama u razvoju nužan je preduvjet za postizanje željenih rezultata, tj. ostvarivanje ciljeva rehabilitacijskih i rehabilitacijskih postupaka. U radu s djecom s teškoćama u razvoju predškolske dobi psiholog je član stručnog tima. Uključuje se u izradu individualnih programa i praćenje tijeka rehabilitacije utvrđivanjem psiholoških profila sposobnosti, motivacije, emocionalnih osobina, socijalnog nivoa razvoja te provodi terapijske programe za djecu gdje je to potrebno. Psiholog provodi savjetodavni i terapijski rad s roditeljima.

Rad s djecom

- Psiho dijagnosticiranje se ostvaruje korištenjem standardiziranih psihologijskih tehnika i instrumenata u kabinetu (ljestvice psihomotornog razvoja, test razvoja govora, test vizualno-motorne koordinacije, test opažanja i mišljenja, test vizualne percepcije, testovi inteligencije), intervjuom, opservacijom djeteta u kabinetu, u skupini i drugim aktivnostima Doma (priredbe, izleti, posjete, . . .)
- prati tijek psihomotornog razvoja djeteta, razvoj kognitivnih sposobnosti, emocionalni razvoj, socijalni razvoj, proces adaptacije, ponašanje kao i moguće devijacije u razvoju
- uoči i li teškoće u bilo kojem od navedenih aspekata razvoja pristupa terapijskom radu s djetetom, a o kojem obavještava roditelje i po potrebi i njih uključuje u svoj rad
- procjena zrelosti za školu te davanje mišljenja o primjerenom obliku školovanja za dijete (test inteligencije, test vizualno motorne percepcije, test opažanja i mišljenja, procjena grafomotorike. . .)

Rad u stručnom timu

- iznosi svoje mišljenje i nalaz za pojedino dijete
- zajednički donosi zaključke i odluke, s ostalim članovima tima, o potrebnim rehabilitacijskim i rehabilitacijskim postupcima za pojedino dijete
- sudjeluje u formiranju skupina
- učestvuje u izradi godišnjeg i mjesečnog plana i programa rada Ustanove
- provodi psihologijska istraživanja (longitudinalna ili transverzalna) s ciljem što cjelovitijeg praćenja djeteta (npr. sociometrijskim tehnikama)

Rad s roditeljima

- intervju s roditeljima pri prijemu djeteta u Ustanovu
- savjetodavni rad - roditelji se upoznaju s rezultatima psihologijskog ispitivanja i opservacije djeteta, daju im se upute i savjeti o pravilnom postupanju s djetetom kod kuće
- sudjelovanje na roditeljskim sastancima
- edukativni rad s roditeljima kroz organiziranje predavanja i radionica s psihologijskom tematikom
- uključivanje roditelja u terapijski rad ili uključivanje u neku drugu ustanovu

Stručno usavršavanje

- sudjelovanje na simpozijima i seminarima u RH i izvan nje
- medicinsko-pedagoško vijeće
- stručna literatura
- posjeti i suradnja s ustanovama sličnog tipa u RH i izvan nje
- suradnja s Pedagoškim fakultetom u Puli - upoznavanje studenata s načinom rada s osobama s posebnim potrebama
- nastavak edukacije za profesionalno ojačavanje škola
- nastavak edukacije iz Teorije izbora

Ostali poslovi

- usklađivanje djelatnosti, dogovor i savjetovanje s ravnateljem i stručnim suradnicima
- upoznavanje s dokumentacijom o djetetu, uzimanje psihologijske anamneze
- vođenje dosjea za svako dijete
- pisanje nalaza
- izrada godišnjeg programa rada psihologa
- vođenje dnevne dokumentacije

- izrada godišnjeg izvješća psihologa
- sudjelovanje na sastancima Stručnog kolegija
- priprema i sudjelovanje na prigodnim svečanostima
- sudjelovanje pri nabavi didaktičkog materijala i stručne literature
- sudjelovanje pri izradi didaktičkog i ispitnog materijala

Program rada fizioterapeuta

U odsjeku medicinske rehabilitacije i rehabilitacije usluge se pružaju svim dobnim skupinama: djeci predškolske dobi, školskoj djeci, mladeži i odraslim osobama, te je obuhvaćena neurorehabilitacija na dojenčad, kao i djeca s potvrđenom dijagnozom sa područja istarske županije.

Djeca s cerebralnom paralizom, mišićnom distrofijom i ostalim poteškoćama u razvoju, kao što su poremećaji pažnje i koncentracije, hiperaktivnost imaju niz motoričkih poteškoća. Ovisno o težini hendikepa i problemi motorike su veći ili manji. Djeca s težim motoričkim oštećenjima imaju probleme grube i fine motorike, poteškoće u koordinaciji pokreta, ravnoteži i snalaženje u prostoru. Svakodnevno se provodi neurorazvojna terapija po Bobath konceptu s ciljem ublažavanja posljedica primarnog oštećenja, te sprečavanja nastanka sekundarnih poteškoća. Neurorazvojna terapija po Bobath konceptu bazira se na kakvoći i uzoraka kretanja preko senzomotornog iskustva. To je cjelovit i analitički pristup s funkcionalnim ciljem. Terapiju radimo za funkciju i u funkciji.

Cilj terapije je omogućiti djetetu što kvalitetniji život u smislu osamostaljivanja u važnim funkcijama svakodnevnog života. Pristup je transdisciplinarni i provodi se timski.

Suradnja s vanjskim suradnicima, fizijatrom i pedijatrom provodi se redovito. Timski se prate djeca i timski se izrađuju planovi i programi rehabilitacijsko – rehabilitacijskog tretmana. Sa roditeljima terapeut provodi individualne razgovore i svakodnevne edukacije. Sudjeluje u stručnim timovima, kao i na roditeljskim sastancima unutar i izvan Ustanove.

U odsjeku za medicinsku rehabilitaciju i rehabilitaciju zaposlena su četiri fizioterapeuta koji imaju zadatak provođenja neurorazvojne terapije po Bobath metodi.

Rad fizioterapeuta obuhvaća

- individualna procjena (kod djeteta se prati opći dojam, sposobnosti što može i što ne može napraviti, osnovni tonus, uzorci kretanja, kontrakture, nakon toga se izpostavljaju glavni problemi i na osnovu toga se postavlja cilj terapije.)
- izrada individualnog plana prema rezultatima testiranja,
- evaluacija rada koja se radi prema dobi djeteta, mjesecima, višemjesecima i godišnja,
- sudjelovanje na specijalističkim pregledima, liječenjima fizijatra i pedijatra,

suradnja s ostalim stručnim djelatnicima centra, razgovori na stručnim timovima o svim poteškoćama djeteta i dogovori za daljnji rad,

- sudjelovanje fizioterapeuta u mobilnom stručnom timu (posjeta školama, vrtićima te davanje uputa o ispravnim položajima i aktivnostima djeteta.
- edukacija djelatnika u neurorazvojnog konceptu

suradnja s roditeljima:

- edukacija roditelja kroz handling – prijenos terapije u sudjelovanje i rukovanje s djetetom, te njegu djeteta. Handling omogućava normalnu aktivnost djeteta, te sprečava patološki razvoj, roditelji kroz naučeni handling mogu onemogućiti razvijanje tzv. loših obrazaca i pokreta.

U handlingu se daju upute o pravilnom držanju, spuštanju, dizanju i pozicioniranju djeteta, o pravilnom oblačenju, svlačenju, kupanju, igranju, te o ostalim aktivnostima svakodnevnog života.

Uloga fizioterapeuta u grupi:

Fizioterapeut prisustvuje i daje upute o pravilnom pozicioniranju djeteta u kolicima, pravilnom sjedenju za stolom, te sudjeluje u NRT hranjenju djece.

Cilj terapijskog hranjenja je poticati dijete na aktivnu suradnju. Pri tome treba paziti na sljedeće:

- kukovi, koljena i stopala moraju biti pod pravim kutom
- gradimo simetriju
- pazimo na asociirane reakcije
- bitan je odnos visine stola i stolice
- laktovi moraju biti na stolu (laktovi malo šire od ramena)
- pazimo na položaj o iju (naše niže od djetetovih)
- pazimo na držanje žlice
- mijenjamo kontrolu (s obzirom na djetetove poteškoće i sposobnosti)
- potičemo dijete na aktivnu suradnju.
- sudjelovanje fizioterapeuta na roditeljskim sastancima
- procjena potrebe za ortopedskim pomagalicama, te primjena ortopedskih pomagala u svakodnevnim aktivnostima

Stručna usavršavanja fizioterapeuta, obavezno prisustvovanje na raznim predavanjima i seminarima.

Svi fizioterapeuti naše ustanove su članovi Akademije za razvojnu rehabilitaciju, kao i članovi hrvatske komore fizioterapeuta.

Plan i program rada stručnog tima

Stručni tim odgovoran je za sveobuhvatno praćenje djece s teškoćama u razvoju u predškolskom odsjeku i to u:

- skupina djece s motoričkim i drugim teškoćama u razvoju
- skupina djece s
- skupini djece s cerebralnom paralizom bez odstupanja ili s blažim odstupanjima u intelektualnom razvoju
- skupina djece s veštim utjecajnim teškoćama
- integrirana skupina

Članovi stručnog tima su defektolog, psiholog, logoped, odgojitelj, medicinska sestra, viši fizioterapeut, a po potrebi se uključuju i liječnik-pedijatar, psihijatar, roditelj ili neki drugi stručnjak.

Stručni tim sastaje se jedan put tjedno, a po potrebi i više puta.

Stručni tim odgovoran je za uspostavljanje i provođenje programa rada s djetetom, roditeljima i ostalim djelatnicima koji rade s djecom.

Svaki član Tima na temelju opservacije izrađuje izvedbene programe koji se ostvaruju u grupnom i individualnom radu.

Revizija programa rada uz davanje adekvatnog mišljenja vrši se na početku i na kraju radne godine, a po potrebi i tokom godine.

Stručni tim prikuplja podatke i informacije od roditelja uz prilog specijalističkih nalaza, kojima se dobiva uvid u zdravstveni, psihološki i socijalni status djeteta i obitelji.

Stručni tim razgovara i upućuje roditelje o radu s djetetom u skupini, individualno te daje upute na koji način taj rad uskladiti sa radom kod kuće.

Tim evidentira, a djecu koja nemaju nalaz i mišljenje, upućuje na Komisiju za razvrstavanje uz prilog mišljenja svih stručnjaka Tima.

Osim djece s poteškoćama u razvoju, ukoliko je potrebno u opservaciju i tretman uključuju se i "zdrava djeca" kod kojih su se pojavile kratkotrajne teškoće.

Stru ni tim opservira, daje mišljenja i preporuke o djeci koja nisu uključena u Predškolski odsjek, već su uključena ambulantno u postupak. Stru ni tim surađuje i s članovima Školskog tima prilikom prelaska djece u školu i u produženi stru ni postupak Boravka.

MOBILNI STRU NI TIM

Kako su škole i dječji vrtići izrazile zadovoljstvo suradnjom s našim stručnim djelatnicima, a imaju potrebu supervizije u svom radu, u Centru smo ustrojili mobilni stru ni tim za djecu s teškoćama u razvoju s naglaskom na motoričke oštećenja.

Mobilni stru ni tim pruža potporu djeci/roditeljima, odgojateljima, učiteljima i roditeljima s ciljem da se djetetu omogući optimalan razvoj u njegovoj prirodnoj sredini mjesta stanovanja, u okruženju obitelji, prijatelja i susjeda. U predškolskim i školskim ustanovama Istarske županije godišnje je uključeno 40-ak djece s teškoćama u razvoju.

Profesionalna potpora proizšla je kao nužna potreba prije više godina iz razloga što djeca s teškoćama, polaznici redovnih osnovnih škola. Produženi stru ni postupak realiziraju u našoj ustanovi. U našoj regiji djeca/roditelji se upućuju u redovne oblike školovanja bez adekvatne stručne pomoći i kako djeci i roditeljima, tako i odgojiteljima i učiteljima.

Škole i dječji vrtići trebaju društvenu i obrazovnu pomoć, suradnju s drugim službama kako bi udovoljili potrebama koje djeca s teškoćama u razvoju imaju kako u stručnom radu tako i socioekonomskim i infrastrukturnim potrebama (npr. prijevoz učenika s teškoćama, prilagodba nastavnih materijala, arhitektonske barijere, osobna pomoć ...)

Pristup nije dovoljno individualiziran, prilagođen njihovim mogućnostima. Uglavnom se isti u njihove nemoguće nositi, što dovodi do ograničenog usvajanja znanja i vještina. Zanemaruje se njihov potencijal jer nije u dovoljnoj mjeri prepoznat. Takav rad rezultira nezadovoljnom djecom, roditeljima i odgojno-obrazovnim djelatnicima.

GODIŠNJI PLAN I PROGRAM RADA ODSJEKA ZA DJECU PREDŠKOLSKE DOBI

ORGANIZACIJA RADA

Radna godina 2013./2014. započinje 2. rujna 2013., a završava 31. kolovoza 2014. godine. Odgojno obrazovni rad odvija se u jednom objektu sa 3 odgojne skupine uz odgovarajuće programe.

Unutar navedene organizacijske strukture provode se slijedeće vrste programa:

- * 6 satni program vrtića
- * 10 satni program vrtića

U tri odgojne skupine upisano je 33 djece. Od toga je 18-ero djece s teškoćama u razvoju. U desetsatnom programu rad se odvija od 6.30 do 16.30 sati, a u 6 satnom programu od 6.30 do 12.30 sati.

NJEGA I SKRB ZA TJELESNI RAST I ZDRAVLJE DJECE

Snimanje po etnog stanja

Prije ulaska djece u jaslice i vrtića su djeca već u vrijeme ambulantnog tretmana praćena i opservirana od svih članova tima.

Dobivena mišljenja dovode do adekvatnog i spontanijeg uključivanja djece u jasličke i vrtićke skupine gdje već postoje:

- dobiveni anamnestički podaci prikupljeni od roditelja te pismena mišljenja i dijagnoze; potrebnih stručnjaka te postojeće mišljenja prvostepene komisije;
- u skladu sa prethodno prikupljenim podacima procjenjuje se koja posebna odgojna skupina pruža najbolje uvjete za provođenje odgojno-obrazovnih i rehabilitacijsko-terapijskih programa

Identifikacija djece s posebnim potrebama

Na temelju prikupljenih podataka procjenjuje se:

- koliko puta tjedno je potrebno dijete uključiti u rehabilitacijsko-terapijske programe te koje vrste programa;
- ako se radi o posebnoj potrebi prolaznog karaktera (dijete uključeno u integraciju) pomoć se pruža praćenjem djeteta, te davanjem sugestija i uputa odgojiteljima o načinu i pristupu rada s djetetom u odgojnoj skupini te roditeljima o pristupu djetetu kod kuće.

Planiranje jelovnika - zdrava prehrana

U prehrani djece predškolskog uzrasta primjenjuju se jedinstveni jelovnici koji se sastavljaju i nadziru u stalnoj suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo Županije istarske, Odsjek ekologije i prehrane i dr. Olga Dabović-Rac i sanitarni inženjerica Matanić.

Izrađuju se dva puta godišnje (jesen - zima, proljeće - ljeto) i sastoji se od četiri tipa koji se kontinuirano izmjenjuju po tjednima.

U tijeku boravka djece u vrtiću osigurana su četiri obroka: doručak, ručak i užina, te večerina.

Za djecu koja imaju teže smetnje i poremećaje hranjenja te ne mogu jesti krutu hranu, jelovnici se korigiraju i priprema se kašasta hrana i večerinski sokovi (skupina CP II i jasličke skupine).

Sve promjene oko prehrane djece u dogovoru su s roditeljima, odgojno zdravstvenim kadrom i u suradnji sa liječnikom-pedijatrom.

Skrb o dnevnom ritmu djece

Za uspješnost provođenja odgojno-obrazovnog i rehabilitacijsko-terapijskog programa izuzetno je značajna vremenska strukturiranost dana:

- * 6.30 - 8.00   prihvat djece, slobodne aktivnosti
- * 8.00 - 8.30   doručak
- * 8.30 - 9.00   briga o sebi
- * 9.00 - 10.30   grupna aktivnost, planirani odgojno-obrazovni sadržaji sa definiranim ciljem paralelno sa individualnim radom i medicinskom rehabilitacijom
- * 10.00 - 10.15   vođeni obrok
- * 10.15 - 11.00   boravak na zraku, igre opuštanja i relaksacije (radionice) paralelno sa individualnim radom i medicinskom rehabilitacijom
- * 11.00 -11.30   briga o sebi
- * 11.30 - 12.00   ručak
- * 12.00 - 14.30   dnevni odmor
- * 14.30 - 15.00   užina
- * 15.00 - 16.30   odlazak i slobodne aktivnosti

Odgojno-zdravstveni programi

Ovisno o vrsti oštećenja i mogućnosti djece organiziraju se, u suradnji s odgojiteljima i roditeljima, jednodnevni izleti u prirodu, kraći izleti u planinama zimi i svakodnevni boravci ljeti na moru.

Plan sanitarno-higijenskog održavanja vrtića

Kontinuirano praćenje zdravstvenog stanja u odgojnim skupinama, rano otkrivanje i izolacija bolesne djece, nadzor nad higijenskim održavanjem prostorija u kojim borave djeca i ostalim preventivnim mjerama (pravilno održavanje posteljnog rublja, dezinfekcija igraćaka i cijelog prostora u kojem borave djeca) i nadzorom nad pravovremenim sanitarnim pregledima osoblja, nastoje se postići sigurni uvjeti za boravak djece u vrtiću.

Kao vanjski suradnici u Ustanovi su angažirani liječnici, dr. med. specijalist pedijatar,koja vrši redovito potreban zdravstveni nadzor, te dr. med.specijalist fizijatar koji vrši usluge pregleda i liječenja djece s teškoćama u razvoju.

USTROJSTVO RADA

Sa djecom s teškoćama u razvoju ostvaruju se posebni desetsatni i šestosatni programi u sklopu kojih su osigurani boravak i smještaj, rehabilitacijsko-terapijski te odgojno-obrazovni programi (individualni i grupni) i prehrana.

Roditelji sami plaćaju smještaj svoje djece. Grad Pula subvencionira jedan dio troškova, roditeljima iz socijalnog programa. U program je ukupno uključeno 32 djece.

Djeca s većim teškoćama u razvoju uključena su u posebne skupine prema vrsti teškoća:

- skupina za djecu sa cerebralnom paralizom i tjelesnom invalidnošću bez odstupanja ili s blažim odstupanjima u intelektualnom razvoju
- skupina za djecu sa autizmom,
- skupina za djecu s teškoćama u razvoju i djeca bez teškoća u razvoju – integracija

U povremene programe, individualni rad i pra enje logopeda, fizioterapeuta, psihologa te ostalih članova tima uključuje 28 djetete.

Uz navedene djelatnike, zajedni ke poslove za sve skupine obavljaju dva fizioterapeuta, 2 stručna suradnika (psiholog 1/2 radnog vremena, logoped-puno radno vrijeme), kuharica 1/2 radnog vremena i jedna sprema ica - puno radno vrijeme.

U program su uključena dva vanjska suradnika: liječnik pedijatar i liječnik fizijatar koji jedan do dva puta mjesečno provode stručni nadzor, daju program vježbi, sudjeluju u radu s roditeljima kao i u timskom radu.

ODGOJNO OBRAZOVNI RAD

Odgojno obrazovni i rehabilitacijski rad ostvarivat će se zajedno uz:

- ⇒ program njege, odgoja i zaštite djece predškolskog uzrasta,
- ⇒ osnove programa predškolskog odgoja djece s cerebralnom paralizom,
- ⇒ programe za djecu sa autizmom

Uz opći cilj i zadatke predškolskog odgoja (otpuštanje tjelesnog i unutarnjeg zdravlja djeteta, poticanje cjelovitog razvoja svih funkcija, sposobnosti i mogućnosti date u skladu sa zakonitostima djetetova razvoja i njegovim stvarnim mogućnostima) cilj odgoja i naobrazbe djece s teškoćama u razvoju je da se s korištenjem specifičnih metoda i sredstava utječe na razvoj psihomotornog stanja djece i otklanjanja specifičnih problema koji se kod te djece javljaju.

Cilj programa rada s djecom s cerebralnom paralizom je da uz specifične zadatke ublaže posljedice primarnog oštećenja i spriječe nastajanje sekundarnih poteškoća, uz razvoj postojećih potencijala koji će im omogućiti što potpuniji i nezavisniji život.

Cilj programa rada s autističnom djecom ima razvojni karakter, što znači da svako dijete obuhvaćeno programom počinje od elemenata programa i dostiže razinu u skladu sa svojim individualnim sposobnostima i ograničenjima. Krajnji cilj je stavljanje u funkciju svih aspekata djetetove ličnosti.

Programi rada s djecom s cerebralnom paralizom, mentalnom retardacijom i autizmom imaju razvojni karakter, što znači da svako dijete dosegne razinu u skladu s njegovim razvojnim sposobnostima i ograničenjima.

Djeca s blažim razvojnim odstupanjima integrirana su u redovnu skupinu.

Osim njege i odgojno obrazovnog rada djeca su uključena u različite oblike individualnih tretmana (logoterapija, psihološki tretman i pra enje, defektološki tretman) kao i timsko pra enje.

Stručni tim sastavni je i neodjeljivi dio odgojno obrazovnog procesa koji je odgovoran za sveobuhvatno pra enje djece s teškoćama u razvoju. Članovi tima (rehabilitator, logoped, psiholog, fizioterapeut, odgojitelj, pedijatar) odgovorni su za uspostavljanje i provođenje programa rada s djecom, roditeljima i ostalim stručnjacima. Stručni tim sastaje se jedan puta tjedno, a po potrebi i više puta tjedno.

Radionice

Jedan dio odgojno obrazovnog rada planirali smo u posebnim organizacijskim uvjetima koji bi raspored aktivnosti bio usklađen sa potrebama i interesima djece. Ovakvim oblikom rada kroz radionice želimo nekim novim potaknuti djecu na stvaralački rad utjecati na sposobnost estetskog doživljavanja, a ujedno takvim aktivnostima kroz radionice utjecati i na emocionalno rasterećenje djece. Rad u radionicama odvijao bi se u jutarnjim satima, a realizirat će se prema programu koji omogućava individualiziranje aktivnosti sa naglaskom na razvoj individualnih sposobnosti i mogućnosti svakog djeteta. Program će realizirati likovni terapeut, keramičar, te odgojitelji i rehabilitatori koji posjeduju izrazite sklonosti za određena odgojno obrazovna područja, a koji će ujedno i sudjelovati u planiranju i valorizaciji predviđenih sadržaja. Za poticanje i opuštanje djece s teškoćama u razvoju planiramo likovne, glazbene i dramske radionice.

Temelj kreativnih radionica je igra, sredstvo koje potiče i aktivno sudjelovanje djeteta. Razvija motoričke vještine i percepcije, aktivira mišljenje, razbucava maštu, motivaciju, interes i socijalizaciju. Uz dobar odabir sadržaja u skladu sa psihofizičkom zrelosti djeteta pristupa se u području motorike, razvoja govora, senzornih sposobnosti te se podupire emocionalni i socijalni razvoj. Kroz dječju igru, riječi, pokreti, crteži, uz glazbenu pratnju dobivaju novu dimenziju na kojoj se bazira cjelokupan splet edukacije i rehabilitacije. Rad se prilagođava stupnju oštećenja, osobnim karakteristikama djeteta uz maksimalno poštivanje njegovih sposobnosti, želja i interesa. Likovno, glazbeno, dramsko i motoričko izražavanje zasniva se na nizu organiziranih interaktivnih sadržaja koji se međusobno isprepljuju i mogu nositi uspješne korelacije. Likovno stvaralaštvo predstavlja jedan od najsavršenijih na kojima pomažu u opservaciji, dijagnostici i rehabilitaciji osoba (djece i odraslih) sa raznim psihofizičkim smetnjama.

U cilju postizanja što efikasnijih rezultata u rehabilitaciji, likovna kultura je našla ključno mjesto u omogućeavanju potpunijeg razvoja izražajnih i oblikovnih sposobnosti. Crtanje, bojanje, modeliranje su aktivnosti koje smiruju, daju potrebnu ravnotežu, samopouzdanje i zadovoljstvo. Glazba pomaže pri svakoj ponudjenoj aktivnosti. Otvara maštu ostavljajući otvorena vrata za pokrenuti doživljaj, razigranost i zadovoljstvo. Zbog njezina utjecaja na stvaranje toploga i ugodnoga radnog okruženja pokreće snagu koja obogaćuje dječju spoznaju razvijajući i osjećaje za ljepotu.

Dramsko izražavanje svakako omogućuje napredak u verbalnoj komunikaciji djece. Dramska igra ima blagotvoran utjecaj na dijete. Ona je poticaj za razvoj i za korigiranje govornih poteškoća. Glazba također ima veliki značaj u radu s djecom i važno terapijsko značenje. Terapija glazbom je danas priznati oblik rehabilitacije raširen u cijelom svijetu. Vodi se svim tim znanjima i teži ka što kvalitetnijem odabiru sadržaja, osim svakodnevnih individualnih rehabilitacijskih postupaka, u našem Centru njeguje se i rad u spomenutim kreativnim radionicama. Terapija i rehabilitacija putem svih ovih spomenutih aktivnosti, mogu postići iznenađujuće rezultate poštujući činjenicu da je svako dijete jedinstveno u svojim mogućnostima i ima pravo biti odgojeno i obrazovano prema vlastitim potrebama.

Odgajatelj kao važan subjekt edukacijskog tretmana, uz savjetodavnu pomoć ostalih stručnjaka, izabrat će didaktičke metode koje su najprimjereniji svakom djetetu te će organizirati sustavno odgojno i obrazovno djelovanje sukladno razvoju i rezultatima praćenja djetetova razvoja.

Kombiniraju i oblike grupnog i individualiziranog rada i poštuju i pedagoške odrednice suvremene škole težiti će se, što je više moguće, ka uravnoteženom intelektualnom, emocionalnom, voljnom i psihofizičkom razvoju pojedinca. Put ka uspjehu nadopunjava dragocjena, kvalitetna suradnja s roditeljima.

NAOBRAZBA I USAVRŠAVANJE ODGOJNIH DJELATNIKA

Kontinuirana naobrazba i usavršavanje odgojnih djelatnika ostvarit će se putem:

- ⇒ aktivnog uključivanja djelatnika u edukacije koje organiziraju prosvjetne institucije i pojedini stručnjaci (konferencije i seminari Akademije za razvojnu rehabilitaciju, Agencije za odgoj i obrazovanje)
- ⇒ aktivno sudjelovanje na pedagoškom vijeću i stručnom vijeću
- ⇒ aktivno sudjelovanje u radu stručnih grupa predškolskog odsjeka (odgojitelji, rehabilitatori, medicinska sestra)
- ⇒ aktivno sudjelovanje u radu stručnih timova (jedan puta tjedno)
- ⇒ konzultacije sa stručnim suradnicima (jedan puta tjedno)
- ⇒ individualno permanentno usavršavanje u odnosu na bitne zadatke
- ⇒ edukacija putem stručne literature

Integracija djece s posebnim potrebama

- izrada individualnih programa rada

- izrada lista praćenja
- evaluacije rada
- mjesečne konzultacije s članovima stručnog tima

Stručni sastanci predškolskog odsjeka

- priprema za početak radne 2013./2014. godine (voditelj i djelatnici predškolskog), pedagoško vijeće
- godišnji plan i program rada za 2013./2014. godinu
- priprema i godišnja izrada individualnih dosjea i planova
- godišnja revizija individualnih planova i evaluacija rada
- godišnje izvješće za radnu godinu 2013./2014.

SURADNJA S RODITELJIMA

Suradnja s roditeljima realizirat će se na temelju planova odgojno-obrazovnih djelatnika. Za radnu 2013./2014.

Planirani su roditeljski sastanci s ciljem:

- ⇒ upoznavanje roditelja s organizacijom i načinom rada u vrtiću
- ⇒ upoznavanje roditelja s planovima odgojne skupine
- ⇒ uključivanje roditelja u neke oblike odgojno-obrazovnog procesa
- ⇒ priprema djece za polazak u školu
- ⇒ škola za roditelje u realizaciji psihologa, rehabilitatora i odgojitelja
- ⇒ kreativne radionice za roditelje
- ⇒ individualni razgovori

Svaka posebna odgojna skupina održat će po četiri roditeljska sastanka.

Zajedničkom suradnjom roditelja i djelatnika, stvorit će se uvjeti zajedničkih susreta i druženja (pripreme za blagdane, prigodne radionice, dječji rođendani, sportska druženja i sl.). U organizaciji izleta, posjeta i drugih izlazaka iz vrtića potrebno je suodgovorno odlučivati s roditeljima i uključivati ih kao aktivne sudionike.

Provodit će se individualni savjetodavni rad rehabilitatora sa roditeljima, u skladu s programom rehabilitatora te potrebama roditelja i djece. Po ukazanoj uzajamnoj potrebi osigurat će se savjetovalište za roditelje u kojem će se provoditi individualni savjetodavni i terapijski rad s roditeljima.

Savjetovalište vode psiholog, defektolog, logoped a povremeno se uključuje i liječnik psihijatar, fizijatar, pedijatar.

SURADNJA S VANJSKIM USTANOVAMA

U skladu s aktualnom problematikom u toku ove radne godine ostvarit će se suradnju sa slijedećim ustanovama:

- ⇒ Općina bolnica Pula - dječji odcjel, odcjel logopedije
- ⇒ Centar za socijalni rad Pula
- ⇒ Dječji vrtić i jaslice Pula
- ⇒ Dječji vrtić i iz drugih gradova Istarske županije (Fažana, Žrnjina, Pazin, Rovinj)
- ⇒ Zavod za javno zdravstvo Istarske županije
- ⇒ Školski dispanzer - dr. Lusić, dr. Blarežina
- ⇒ Obiteljski centar Pula
- ⇒ Pedagoški fakultet - odsjek za predškolski odgoj
- ⇒ Edukacijsko - rehabilitacijski fakultet Zagreb
- ⇒ Centri u Zagrebu (Sloboština, Goljak, Suvag)
- ⇒ Vjerske ustanove
- ⇒ Komisija za utvrđivanje psihofizičkog razvoja i upisa djece u Osnovnu školu - školski dispanzer
- ⇒ Centar za autizam

Programi odsjeka za djecu predškolske dobi provode se u 3 skupine

- Djeca s teškoćama u razvoju i djeca bez teškoća - integracija
- Djeca s motoričkim i drugim teškoćama u razvoju
- Djeca s pervazivnim razvojnim poremećajima i intelektualnim teškoćama

GODIŠNJI IZVEDBENI PLAN ZA SKUPINU PREDŠKOLSKE DJECE U INTEGRACIJI
ZA ŠKOLSKU GODINU 2013./2014.

IX RUJAN		
DIJETE I NJEGOVA OKOLINA	GOVOR, IZRAŽAVANJE, STVARANJE	ZDRAVSTVENA I TJELESNA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> • Unaprijediti socijalna i emocionalna učenja upoznavanjem s djecom i odraslima kroz interakciju i igru • Razvijati osjećaj sigurnosti, samopouzdanja i pripadnosti skupini • Upoznavanje s unutarnjim i vanjskim prostorom vrtića • Upoznavanje i privikavanje na raspored dnevnih aktivnosti • Poticati uočavanje promjena u prirodi -uočavanje i praćenje vremenskih prilika (kalendar vremena) • Proširivati spoznaju o godišnjem dobu „Jesen“ (aplikacije, ilustracije, konkretni, sakupljene aktivnosti, šetnje i boravak u prirodi) • Upoznavanje s radovima i aktivnostima ljudi vezano uz godišnje doba jesen (berba voća, priprema zirnica...) 	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati verbalno izražavanje i razvijati govorne vještine -predstavljanje -opisivanje osobnih doživljaja -animiranjem ginja lutke -pamćenje i recitiranje stihova „Na kraju Ljeta“ „Jesen“ • Razvijati ekspresivni i receptivni govor -priče „Lana i Pavo“ „Djed i repa“ „Petra ide u vrtić“ -govorne igre „Pokvareni telefon“ „Molim te...?“ „Pogodi po zvuku?“ • Upoznavanje s crtačkim i slikarskim tehnikama -„1,2 to sam ja!“ crtanje flomasterima -grožnice slikanje temperom -crtanje olovkom ilustracija priče „Djed i repa“ • Poticati slušanje glazbe za djecu • Poticanje pjevanje poznatih pjesmica • Usvajanje teksta i pokreta pjesama „Kiša“, „Jabuka“ -igra s pjevanjem „Mi smo djeca vesela“ • Sviranje Orfovih instrumentarijem 	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati samostalno i pravilno pranje i brisanje ruku i pravilnu uporabu pribora • Poticati samostalno hranjenje • Osamostaljavati u aktivnostima oblačenja i svlačenja, obuvanja i izuvanja • Zadovoljiti potrebu za kretanjem, igrom i boravkom na zraku • Uprilike šetnje po bližjoj okolini posjet tržnici • Usvažavati i razvijati grubu motoriku jutarnjom tjelevoježbom (imitacija pokreta) • Razvijati prirodne oblike kretanja i spretnost igrom u dvorištu (penjalice, tobogani, ljuljake) • Razvijati samostalnost u uočavanju i izbjegavanju opasnih situacija • Razvijati finu motoriku manipulacijom različitim igračkama (kocke, autići, plastične životinje, drvene igračke) • Pokretne i elementarne igre -„Lopta na platnu“ -„Crvena kraljica“ -„Bojanje“

	X LISTOPAD	
DIJETE I NJEGOVA OKOLINA	GOVOR, IZRAŽAVANJE, STVARANJE	ZDRAVSTVENA I TJELESNA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> • Obilježavanje Dje jeg tjedna -sudjelovanje u aktivnostima DND-a -likovne aktivnosti -osmišljavanje poruka -posjeti i druženja • Obilježavanje Dana kruha prigodnim aktivnostima -proširivati spoznaju posjetom pekari, upoznavanjem s zanimanjima, upoznavanje s namenicama i žitaricama, postupkom mjesenja i pe enja kruha, imitativnom igrom „U pekari“ • Proširivati spoznaju o jeseni sakuplja kim aktivnostima, osmišljavanjem i ure ivanjem jesenskog kuti a, igrom „Tajanstvena kutija“ poga anje po opipu -diskriminacija i imenovanje boja • Obilježavanje mjeseca knjige prigodnim aktivnostima -posjet dje jem odjelu Gradske knjižnice -razvijati dje ju kompetenciju, ponašanje u skladu sa situacijom tijekom boravka u knjižnici, vožnje i kretanja u prometu 	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati izražavanje emocija ,želja i mišljenja osmišljavanjem poruka za Dje ji tjedan • Poticati razvoj receptivnog govora slušanjem pri e - itanjem omiljenih slikovnica i pri a donesenih od ku e, posu enih iz knjižnice „Drvo ima srce“ • Poticati verbalno izražavanje -igrokaz „Djevoj ica dobra kao kruh“ -animiranje lutaka na štapu scenska igra „Dva lista“ • Poticati usvajanje teksta recitacija „Kruh“, „Kesten“ • Usvajanje teksta, melodije i pokreta pjesmica „Pekar“, „Bundeva“ -brojalica „Bija,baja,buf“ • Poticati razvoj mašte izmišljanjem pri e i izrada slikovnice kombiniranom tehnikom • Poticati slikanje prstima „Jesenje stablo“ • Razvijati finu motoriku pripremom ii oblikovanjem tijesta 	<ul style="list-style-type: none"> • Osamostaljavati u aktivnostima brige o sebi u sanitarnom voru – upu ivati na pravilnu uporabu pribora i poštivanje redoslijeda aktivnosti • Upu ivati na održavanje osobne higijene vezane uz pripremu hrane-mjesenje kruha (pranje ruku, zaštitna odje a, higijensko održavanje posuda) • Upu ivati i upoznavati s važnosti zdrave prehrane • Poticati boravak i kretanje u vanjskom prostoru u razli itim formacijama (u koloni, u paru, u „vlaki u“) • Poticati razvoj prirodnih oblika kretanja -hodanje po predlošcima na razli ite na ine -puzanje i provla enje -kotrljanje • Poticati razvoj spretnosti i brzine igrom pokretnih igara „Glazbene stolice“ „Vjetar“ „Sakupljanje liš a“ (takmi arska igra u parovima)

XI STUDENI		
DIJETE I NJEGOVA OKOLINA	GOVOR, IZRAŽAVANJE, STVARANJE	ZDRAVSTVENA I TJELESNA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> • Ure enjem poticajnog okruženja poticati radoznalost i pravilan odnos prema knjigama -osmišljavanje male knjižnice u vrti u (donošenje najdraže knjige od kuće, razmjena i posuđivanje knjiga i slikovnica) • Proširivati spoznaju o šumskim životinjama ilustracijama, pri om „Ježeva kuća“, zagonetkama, igrom pantomime, pogađanja po opisu, izradom plakata, igrom „Memory“ • Poticati razvoj prostorne percepcije, razumijevanje i imenovanje prostornih odnosa igrom i ilustracijama • Poticati razvoj društvene suosjećajnosti (empatije) „Petra je bolesna“, slikovnicom i imitativnom igrom „Kod liječnika“ • Poticati razvoj samokontrole, „Mali bonton“ igra procjene prihvatljivosti opisane situacije • Poticati razvoj spoznaje o mjestu stanovanja „Moja kuća“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati sposobnost imaginacije i razvoj govornih vještina izmišljanjem priče vezano za šumske životinje „Bio jednom jedan...“ • Poticati promatranje, slušanje i interpretaciju djela; priča „Ježeva kuća“ (čitavanje uz ilustracije, igrokaz ginjola lutkama) • Poticati razvoj glazbenog pamćenja pogađanje pjesmice prema melodiji „La,la,la, koju pjesmu pjevam ja?“ • Poticati usvajane teksta i pokreta pjesmice „Šapice mi zeko daj!“ • Poticati usvajanje brojalice „Eci, peci, pec“ • Usvajanje teksta recitacije „Medo Miško“ • Poticati crtanje olovkom ilustracija priče „Ježeva kuća“ • Poticati oblikovanje glinamolom i drvenim štapićima „Jež“ • Poticati građenje i konstruiranje velikim plastičnim kockama „Moja kuća“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati usvajanje navika neophodnih za zaštitu zdravlja : uporaba maramica, esto i temeljito pranje ruku • Osamostaljavati u aktivnostima oblačenja i svlačenja odjeće (uredno odlaganje) • Poticati razvoj spretnosti igrom loptom: bacanje, hvatanje, dodavanje, kotrljanje; pokretna igra s pravilima „Graničar“ • Poticati razvoj koordinacije i preciznosti pokreta; tjelesno vježbanje s loptom • Poticati razvoj psihomotornih sposobnosti plesanjem uz pjesmicu „Šapice mi zeko daj!“ (plesanje u paru) • Poticati kretanje i igru na zraku pokretna igra „Boc, boc iglicama“; igra lovice (traganje s promjenom smjera)

XII PROSINAC		
DIJETE I NJEGOVA OKOLINA	GOVOR IZRAŽAVANJE, STVARANJE	ZDRAVSTVENA I TJELESNA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> • Uputivati na opažanje promjena u prirodi vezano za godišnje doba zimu <ul style="list-style-type: none"> -karakteristike krajobraza -zimski odjeva i obuća -aktivnosti ljudi • Poticati razvoj pozitivnih emocionalnih stanja aktivnim sudjelovanjem u pripremama za nadozrijele blagdane: Sv. Nikola, Sv. Lucija, Božić i Nova Godina <ul style="list-style-type: none"> -sadnja pšenice -uređenje i ukrašavanje prostora -postavljanjem „izmica“ za Sv. Nikolu -križenje jelke • Poticati veselo ozračje i razvijati pozitivan stav i odnos prema okolini prigodnim obilježavanjem Sv. Nikole i Božića • Poticati radoznalost i aktivno sudjelovanje u društvenom životu <ul style="list-style-type: none"> -posjet kazalištu (gledanje predstave) -vožnja autobusom Sv. Nikole -posjet izložbi 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijati sposobnost slušanja i razumijevanja govora slušanjem priča „Sv. Nikola“ „Božićna priča“ • Poticati razvoj govornih vještina <ul style="list-style-type: none"> -recitacija „Zima“ -„Da sam ja Djed Božićnjak...“, preuzimanje uloge (gluma) -scenska igra „U noći Sv. Nikole“ -opisivanje ilustracija „Pikovi Božić“ • Razvijati sposobnost prijenosa i razumijevanja scenskih djela- Božićna predstava u kazalištu • Poticati razvoj vještine različitih tehnika oblikovanja izradom prigodnih estitki i ukrasa • Poticati crtanje flomasterima „izmica za Sv. Nikolu“ • poticati pjevanje pjesmica : „Sv. Niko“, „Bijeli Božić“ • poticati slušanje prigodne glazbe CD Božićnih dječjih pjesama <ul style="list-style-type: none"> -sviranje praporcima i zvoncima 	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati održavanje urednosti <ul style="list-style-type: none"> -urednost prostora, zajedničko spremanje igračaka, urednost tijekom jela i u sanitarnomvoru • Poticati boravak na zraku <ul style="list-style-type: none"> -igra u dvorištu -šetnja gradom • Jačanje velikih mišićnih skupina tjelovježbom i savladavanjem poligona sa elementima: provlačenje, kotrljanje, prelaženje i zaobilazanje prepreka • Poticati razvoj psihomotornih sposobnosti u složenim vještinama-plesanje u različitim formacijama • Razvijati finu motoriku prstiju i šake razmatanjem papira i otvaranjem kutija“Kutija, u kutiji, u kutiji...” • Poticati kooperativnost, zajedničko kretanje i pretraživanje prostora „Kapa Djeda Božićnjaka“ • Poticati razvoj brzine reagiranja i koncentracije igrom „Dan-no“

	I SJE ANU	
DIJETE I NJEGOVA OKOLINA	GOVOR, IZRAŽAVANJE, STVARANJE	ZDRASTVENA I TJELESNA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> • Poticati opažanje promjena u prirodi, karakteristike zime: hladnoća, vjetar, oborine, zimska odjeća i obuća • Proširivati spoznaju o agregatnom stanju vode „Kako nastaje i nestaje led?“- eksperiment • Razvijati taktilnu percepciju igrom prepoznavanja po opipu zimske odjeće „Neobičan paket“ • Proširivati spoznaju o zimskim sportovima i rekvizitima ilustracijama i slikovnim materijalom • Poticati i stvarati navike urednog odlaganja odjeće i obuće „Maca papu arica“-takmičarska igra spretnosti oblačenja i urednog odlaganja papu arica • Poticati aktivno sudjelovanje u brizi o životinjama u prirodi- hranimo gladne ptice 	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati slušanje i razumijevanje govora i razvijanje govornih vještina „Papu arice spavalice“ • Usvajanje teksta recitacije „Ptice zimi“ • Poticanje slušanje i prepričavanje priče „Maca papu arica“ „Najbogatiji vrabac na svijetu“ • Poticati pjevanje poznatih pjesmica -usvajanje teksta i melodije pjesmice „Tuži se vrapci“ • Poticati slušanje instrumentalne glazbe Vivaldi „četiri godišnja doba“ • Razvoj zvučne percepcije i diskriminacije -upoznavanje s različitim instrumentima i prepoznavanje po zvuku • Poticati slikanje prstima „Pahuljice“ • Oslikavanje kartonskih kutija „Selo zimi“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Proširivati spoznaju o zaštiti zdravlja zaklanjanje rukom usta prilikom kašljanja i kihanja, pravovremena uporaba maramica. • Poticati samostalno obuvanje i izuvanje obuće (odvezivanje i zavezivanje vezica) i uredno odlaganje • Razvoj koordinacije i preciznosti u baratanju predmetima i razvijati finu motoriku -gužvanje mekog papira „Grude“ -igra s pravilima- takmičarska pokretna igra „O istu sobu“ • Poticati razvoj grube motorike jutarnjom tjelovježbom u krugu -respiratorne vježbe disanja igra otpuhivanja papimate loptice s podloge • Poticati vedro i veselo raspoloženje igrom spretnosti pronalaženja i oblačenja svojih papu arica „Tko je prije, tko je bolje“

II VELJA A		
DIJETE I NJEGOVA OKOLINA	GOVOR, IZRAŽAVANJE, STVARANJE	ZDRAVSTVENA I TJELESNA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> • Poticati razvoj pozitivnih emocionalnih stanja i sposobnosti prepoznavanja i izražavanja emocija <ul style="list-style-type: none"> -obilježavanje Valentinova prigodnim sadržajima i igrama „Kutija puna osje ajaja“ • Poticati zajedni ko, poticajno ure enje prostora šarenim trakama i balonima <ul style="list-style-type: none"> -osmišljavanje garderobe s izloženim kostimima za maskiranje • Prigodna slavlja i aktivnosti vezane uz maskare <ul style="list-style-type: none"> -upoznavati s obi ajima našeg kraja -sakupljanje predmeta i kostima za maskiranje -uprili iti druženje uz glazbu, ples i predstavljanje maski „Maskembal“ -sudjelovanje u aktivnostima i maskiranoj povorci organiziranoj u gradu; predstavljanje grupne maske 	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati verbalno izražavanje, odgovaranje na poticajna pitanja <ul style="list-style-type: none"> - izražavanje emocija- igra srcima -opisivanje maski, preuzimanje uloge (gluma) • Poticati pra enje i razumijevanje pri e <ul style="list-style-type: none"> -Pikova maskirana zabava - igrokaz lutkama na štapu „Zaljubljeni žabac“ • Razvijati finu motoriku bojanjem unutar zadanih okvira „Srce srcu“ • Poticati razvoj kreativnosti izradom maski od raznog otpadnog materijala • Poticati slikanje temperom „Maske“ • Razvijati sposobnost doživljavanja i izražavanje glazbe <ul style="list-style-type: none"> -pjesmica „Životinjski bal“ -slušanje i kretanje uz glazbu - „Nek' se vidi, nek' se zna“ igra s pjevanjem 	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati i usvajati navike konzumiranja zdrave i raznolike prehrane „Što je zdravo, a što nije?“ (medicinska sestra) • Usavršavati prirodnih oblika kretanja igrom „Ide maca oko tebe“ „Boje“ • Razvijati spretnost, sposobnost tr anja i vo enja lopte igrom u vanjskom prostoru „Mali nogomet“ • Poticati razvoj koordinacije i preciznosti pokreta igrom balonima <ul style="list-style-type: none"> -održavanje balon u zraku • Poticati kretanje u skupini u razli itim formacijama: u koloni, „vlaki u“, u paru drže i se za ruke) • Upu ivati na sigurno kretanje u prometu tijekom šetnje i vožnje (opasnosti i poštivanje pravila)

III OŽUJAK		
DIJETE I NJEGOVA OKOLINA	GOVOR, IZRAŽAVANJE, STVARANJE	ZDRAVSTVENA I TJELESNA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> • Poticati uo avanje i doživljavanje vremenskih prilika i promjena u prirodi vezanih za godišnje doba prolje e -biljni i životinjski svijet; vjesnici prolje a -aktivnosti ljudi (radovi u vrtu i cvjetnjaku) • Njegovati smisao i potrebu za estetskim oblikovanjem okoline; prostora u kojem boravimo -sadimo cvije e „Prolje e u vrti u“ • Obilježavanje dana naše ustanove prigodnim aktivnostima ili izletom • Obilježavanje me unarodnog dana žena -upoznavanje s radnim mjestom-zanimanjem, posjet i gostovanje roditelja (mame) • Obilježavanje Dana o eva - upoznavanje s radnim mjestom ili hobbijem „Tata u vrti u“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati verbalno izražavanje opisivanjem ilustracija „Slike prolje a“ • Igra s pjevanjem „ vorak“ -razvoj taktilne percepcije • Poticati memoriranje i recitiranje stihova „Moj tata“ „Prolje e“ • Poticati usvajanje teksta, melodije i pokreta pjesmica „Visibaba“ „Tata, ti me voliš!“ • Razvijati receptivni govor, slušanjem pri e i igrokaza „Plesna haljina žutog masla ka“ „Poljska i vrtna tratin ica“ • Poticati razvoj kreativnosti izradom poklona za tate tehnikom tempera, kombiniranje sredstava za slikanje (valj i i, pe ati, kistovi) • Poticati modeliranje das masom i oslikavanje, izrada poklona za dan žena • Slikanje akvarelom „Boje prolje a“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati samoposluživanje samostalno pripremanje jednostavnih obroka -(okolino, slaganje sendvi a, samostalno sipanje teku ine iz bokala u aše) • Zadovoljiti potrebu za kretanjem i boravkom na svježem zraku šetnjom i igrom u Šijanskoj šumi • Poticati kretanje i igru na zraku. Upu ivati na suradnju u igri -igra preskakanje konopa -„Igramo se stonoge“ zajedni ka igra kretanja drže i se za konop, slije enje verbalnih uputa: naprijed, nazad, lijevo desno • Razvijati finu motoriku rezanjem škaricama i nizanjem elemenata na konac-igra slamkama

IV TRAVANJ		
DIJETE I NJEGOVA OKOLINA	GOVOR, IZRAŽAVANJE, STVARANJE	ZDRAVSTVENA I TJELESNA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> Razvijati, podržavati i njegovati prirodnu radoznalost za biljni i životinjski svijet <ul style="list-style-type: none"> -briga o cvjetnjaku (zalijevanje, plijevljenje) -promatranje promjena karakterističnim za proljeće tijekom boravka u prirodi (livada) -promatranje kukaca na livadi povećalom Prigodnim aktivnostima obilježiti Dan planete zemlje <ul style="list-style-type: none"> - gledanje edukativnog sadržaja -izrada plakata Obilježavanje Uskrsa prigodnim aktivnostima <ul style="list-style-type: none"> -osmišljavanje i uređivanje Uskrsnjeg kutka (poticati suradnju i međusobno poštivanje i uvažavanje) -upoznavanje s običajima vezanim za Uskrs Poticati imenovanje i razlikovanje osnovnih geometrijskih oblika <ul style="list-style-type: none"> -diskriminacija po kriteriju boje i oblika 	<ul style="list-style-type: none"> Poticati slušanje i razumijevanje priče „Uskrsni zeko“ Usvajanje teksta i melodije pjesmice „Vesela pjesma“ Poticati razvoj govornih vještina, osmišljavanje poruka za obožavanje planete zemlje „Kako se zove Zemlja?“ Poticati glazbeno izražavanje; pjevanje poznatih pjesmica „Mali festival“ Poticati kreativnost, izrada slike od izrezanih geometrijskih likova, različite boje, tehnikom lijepljenja kolaža Poticati izradu uskrsnjih estetički oslikavanjem zadane forme flomasterima i gliterima „Jaje“ Poticati razvoj slušne percepcije; prepoznavanje glasanja- domaćih životinja <ul style="list-style-type: none"> -takmičarska igra „Kviz“ 	<ul style="list-style-type: none"> Osamostaljavati u aktivnostima oblačenja i svlačenja i urednog odlaganja odjele- uporaba vješalica Poticati razvoj spretnosti i suradnje jutarnjom tjelovježbom u paru Razvijati kooperativnost i suradnju igrom spretnosti - ples s loptama u paru Poticati zajedničku igru, upućivati na poštivanje pravila <ul style="list-style-type: none"> -igra „Vruće jaje“ Poticati kretanje i igru na zraku <ul style="list-style-type: none"> -razvijanje prostorne percepcije pronalaženjem sakrivenog predmeta u vanjskom prostoru „Pronađi pisanicu“ Usavršavati prirodne oblike kretanja, hodanje na različite načine, po konopu u zadanom smjeru (krug, kvadrat, trokut)

	V SVIBANJU	
DIJETE I NJEGOVA OKOLINA	GOVOR, IZRAŽAVANJE, STVARANJE	ZDRAVSTVENA I TJELESNA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> • Stjecanje iskustva i spoznaje o društvenoj sredini; Razvoj pozitivnih stavova i odnosa prema okolini Obilježavanje Dana grada Pule -šetnja centrom grada -posjet kulturno povijesnim spomenicima- Arena -posjet muzeju -sakupljanje razglednica i fotografija, ilustracija našeg grada -djelovi grada „Gdje ja stanujem? (adresa) • Proširivati spoznaju i razumijevanje odnosa me u ljudima -obilježavanje me unarodnog Dana obitelji-dan otvorenih vrata „Moja obitelj“ -opisivanje obiteljske fotografije -obilježavanje maj inog dana • Poticati razvoj dje je kompetencije i sposobnost samovrednovanja -„Kako mogu pomo i...? (mami, prijatelju, starijima - obilježavanje Dana Crvenog križa –posjet Predstavnik • Stjecanje iskustva igrom razli itim umetaljkama, puzzlama i kockama 	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati verbalno izražavanje, iznošenje osobnih znanja i iskustava, opisivanje ilustracija i fotografija „Moj grad“ „Moja obitelj“ • Poticati prirodnu radoznalost, razvijati vještinu slušanja i razgovaranja postavljanjem pitanja, komunikaciju tijekom šetnje, posjeta i druženja • Poticati slušanje izvorne glazbe našeg kraja -imenovanje glazbenih instrumenata -opisivanje istarske narodne nošnje • Poticati razumijevanje i usvajanje stihova i pjesmice -„Kako se štedi mama?“ -„Najdraža igra ka“ (pjesmica o mami) • Razvoj likovnog senzibiliteta i kreativnosti -izrada poklona za Maj in dan -crtanje ugljenim štapi ima Arena -zajedni ko crtanje flomasterima na velikom formatu papira „Razglednica grada Pule“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati razvoj samostalnosti i neovisnosti u zadovoljavanju potreba -potreba za jelom (odre ivanje koli ine) -potreba za pi em (samoposluživanje) -potreba za odmorom -fiziološke potrebe • Poticati zajedni ku igru, upu ivati na poštivanje pravila -„Kipovi“ • Poticati kretanje, razvijati spretnost, eksplozivnu snagu jutarnjom tjelovježbom na zraku -poligon: hodanje po suženoj osnovi, skakanje, prelaženje preko prepreka • Razvoj psihomotornih sposobnosti i vještina, plesanjem i kretanjem u ritmu -usvajanje pojednostavljene koreografije „Balun“ • usavršavati prirodne oblike kretanja i sposobnost kretanja u skupini, hodanjem u paru tijekom šetnje (držanje za ruke)

	VI LIPANJ / VII SRPANJ	
DIJETE I NJEGOVA OKOLINA	GOVOR, IZRAŽAVANJE, STVARANJE	ZDRAVSTVENA I TJELESNA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> • poticati uo avanje promjena u prirodi vezanih za godišnje doba ljeto <ul style="list-style-type: none"> - šetnje i igre uz morsk obalu -šetnje prirodom • Proširivati spoznaju o biljnom i životinjskom svijetu u moru i uz more <ul style="list-style-type: none"> - „Kakve je boje more?“-eksperiment s morsk vodom, eksperiment s bojama (miješanje boja; plava i žuta daju zelenu) -sakupljanje kamen i a, školjka, -puži a i oblutaka -posjet Aquariumu -sakupljanje ilustracija „U moru živi...“ -izrada plakata • Obilježavanje svjetskog dana okoliša <ul style="list-style-type: none"> -poticati na razmišljanje o prirodi i njenim vrijednostima te na inu o uvanja prirode u konkretnim situacijama (uvanje nasada, odlaganje sme a, sakupljanje papira) • Stjecanje iskustva istraživanjem odnosa i veze me u predmetima karakteristike pojedinih materijala „Što tone, a što pluta?“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati verbalno izražavanje <ul style="list-style-type: none"> -opisivanjem ilustracija (biljni i životinjski svijet na morsk obali i u moru) -opisivanje ilustracija slikovnice „Piko na plaži“ • Poticati maštu, sposobnost neverbalne komunikacije igrom pantomime (aktivnosti vezane uz godišnje doba ljeto) • Slušanje i razumijevanje pri e „Neobi ni priljepak“ „Riba duginih boja“-igrokaz lutkama na štapu „Mali plavi i mali žuti“ • Poticati usvajanje teksta pjesmica: „Maestral“ „Kad naš brod plovi“ • Poticati usvajanje teksta i recitiranja pjesmice „Ljeto“ • Poticati slikanje plavom i žutom temperom- ilustracija pri e „Mali plavi i mali žuti“ • Razvijati finu motoriku trganjem i lijepljenjem papira tehnikom kolaža na zadanu formu“Riba“ • Zajedni ko oslikavanje broda izra enog od kartona „Naš veseli brod“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Poticati na vo enje brige o zaštiti zdravlja igrom i boravkom u hladu, zaštitom od sunca, pijeње dovoljno teku ine • Poticati na samostalnu brigu o osobnim stvarima i pomaganje mla oj djeci (mazanje zaštitnom kremom, stavljanje kapa i šešira, obuvanje i izuvanje) • Zadovoljiti potrebu za igrom i boravkom na zraku, igra u hladovini u vanjskom prostoru (igre vodom, bo icama, kanticama, lopaticama, plasti nim ašama) • Poticati zajedni ku igru, poštivanje pravila -takmi arska igre prelijevanje vode -igre spretnosti nošenje posude s vodom • Razvijati prirodne oblike kretanja elementamom igrom „Ribar i ribice“ • Razvijati finu motoriku i spretnost igrom štapovima i ribicama s magnetom

GODIŠNJI IZVEDBENI PLAN RADA ZA PREDŠKOLSKU SKUPINU
DJECE S MOTORIČKI I DRUGIM TEŠKIM OBLASTIMA U RAZVOJU
ZA 2013/2014

Plan rada izrađen je prema "Programu predškolskog odgoja, nabrzanje i skrbi djece s cerebralnom paralizom i drugim teškim oštećenjima u razvoju" (Glasnik Ministarstva prosvjete i športa Republike Hrvatske, broj 15, Zagreb, prosinac 1997. –posebno izdanje).

Područja programa:

- dijete, obitelj, društvena i prirodna sredina
- glazbeni, likovni, scenski i filmski izražaj
- komunikacija
- tjelesno-zdravstvena kultura

RUJAN 2013.			
DIJETE, OBITELJ, DRUŠTVENA I PRIRODNA SREDINA	KOMUNIKACIJA	GLAZBENI, LIKOVNI, SCENSKI I FILMSKI IZRAŽAJ	TJELESNO- ZDRAVSTVENA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> - upoznavanje djece, odgajatelja - upoznavanje unutarnjeg i vanjskog prostora vrtića - pravilan odnos prema djetecom (prihvatanje sudionika u igri, poticanje dijeljenja igračaka) - pravilno oplođenje, oslovljavanje i pozdrav - igra sa raznovrsnim umjetninama - nizanje elemenata-vertikalna nizaljka - gnječenje, valjanje i oblikovanje plastelina 	<ul style="list-style-type: none"> - slušanje govora - imenovanje osoba, predmeta, pojava - izgovaranje osobnog imena i imena djeteta, odgajatelja iz skupine - imitacija glasova, slogova, zvukova i riječi (govorne igre) - slušanje jednostavnih priča npr. "Miffy ide u vrtić", - pisanje kraćih 	<ul style="list-style-type: none"> - crtanje, šaranje (pravilna uporaba bojica, flomastera) - oslikavanje zadanih formi - oslikavanje velikih površina papira temperom, pravilna uporaba kista - crtanje kredom po velikim površinama (ploče i tlu) - upoznavanje instrumenata Orfovog instrumentarija - slušanje 	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj kulturno higijenskih navika uz poticanje samostalnosti - razvoj grube motorike ruku- hvatanje meke lopte objema rukama - jednostavne vježbe imitacije pokreta i položaja - hodanje, trčanje, penjanje, puzanje, provlačenje, ljučenje (igre u dvorištu) - igre balonima i loptom u vanjskom i unutarnjem prostoru - šetnje po bližoj i daljoj okolini (samostalno, u

<p>- trganje i gnje enje papira</p>	<p>igrokaza- poticati izražavanje pomo u lutke</p>	<p>snimljene dje je glazbe i plesanje</p> <p>- isticanje ritma jednostavnim brojalicama i pjesmicama</p>	<p>paru, u skupini)</p>
-------------------------------------	--	--	-------------------------

LISTOPAD 2013.

DIJETE, OBITELJ, DRUŠTVENA I PRIRODNA SREDINA	KOMUNIKACIJA	GLAZBENI, LIKOVNI, SCENSKI I FILMSKI IZRAŽAJ	TJELESNO-ZDRAVSTVENA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> - Dani kruha: upoznavanje sa zanimanjem pekar, posjeta pekari - pozdrav jeseni: uo avanje i imenovanje promjena u prirodi, vremenske prilike, jesenja odje a i obu a, jesenji plodovi- upoznavanje, razlikovanje razl. vrsta vo a - proširivanje znanja o ponašanju u prometu - obilježavanje "Dje jeg tjedna" - gustativna diskriminacija- slatko, slano, kiselo - razvijati taktilnu percepciju i diskriminaciju kroz igre brašnom, vodom 	<ul style="list-style-type: none"> - poticati na glasovno i verbalno izražavanje putem glazbe i demonstracije pokreta - osluškivanje i oponašanje zvukova jeseni - imenovanje predmeta, likova i radnji, opisivanje istih kra im re enicama uz uporabu gesti i mimike - slušanje jednostavnih pri a npr. "Piko i kiša" - pra enje kratkih scenskih igra npr. "Jesenje prijateljstvo" - poticaje razvoja receptivnog govora- igra "Kišobran"; 	<ul style="list-style-type: none"> - upoznavanje sa slikarskim tehnikama akvarel, tempera; pravilna uporaba kista - crtanje kredom na asfaltu naše ulice povodom dje jeg tjedna - dramatizacije pri e na temu emocija "Izgubljeno ma e" - (rad na radionicama) - usvajanje jednostavnih recitacija "Kiša"; "Pekar"- pra enje pokretom dijelova teksta - usvajanje teksta i pokreta pjesmica "Kruške, jabuke, šljive" - " Jabuka", "Bundeva" - ponavljanje brojlica uz pra enje ritma 	<ul style="list-style-type: none"> - vježbe koordinacije - kotrljanje, valjanje i puzanje po mekoj površini - poligon- svladavanje osnovnih elemenata - bacanje lopte, ubacivanje u postavljeni cilj - boravak na zraku i pravilno odijevanje prema vremenskim prilikama - pravilno držanje tijela i pribora za vrijeme jela

STUDENI 2013.

DIJETE, OBITELJ, DRUŠTVENA I PRIRODNA SREDINA	KOMUNIKACIJA	GLAZBENI, LIKOVNI, SCENSKI I FILMSKI IZRAŽAJ	TJELESNO- ZDRAVSTVENA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> - lijepljenje sakupljenih prirodnih materijala na podlogu - igra prirodnim materijalima (opipavanje, mirisanje, ubacivanje) - razvijati potrebu za istim i urednim prostorom te razvoj osjeaja za lijepo u prostoru u kojem boravimo - obilježavanje mjeseca knjige – odlazak u knjižnicu, listanje slikovnica - uoavanje vremenskih promjena u biljnom i životinjskom svijetu vezanih za godišnje doba Jesen - posuivanje osobnih stvari i igra aka prijateljima 	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj auditivne percepcije putem malih scenskih igara vezanih za jesen - imenovanje životinja i prirodnih pojava –«Slike jeseni», razgovor o jeseni -poticanje pravilnog izgovora putem kratkih pjesmica i brojlica (Eci peci...) - slobodna govorna komunikacija u svakodnevnim slobodnim igrama -poticati dje ju radoznalost za sve što nas okružuje - poticati na opisivanje slika (prepri avanje kratkih pri a pomo u slika) 	<ul style="list-style-type: none"> - izrada osobnih slikovnica- crtanje, slikanje, izrezivanje, lijepljenje - izrada plakata- “U šumi” tehnikom kolaža - kretanje prema zadanom ritmu - ponavljanje jednostavnih melodija pomo u instrumenata - usvajanje pjesmica «Padaj, padaj kišice», «Kiša»...- ples uz pjesmu - pjevanje poznatih pjesmica «Mali festival» - prepoznavanje i osluškivanje - razvoj slušne percepcije (tiho, glasno) 	<ul style="list-style-type: none"> - poticati svakodnevno kratku tjele vježbu uz razvoj kontrole disanja - vježbe za pojedine dijelove tijela (vježba kontrole) - glava, trup, udovi i koordinacija pojedinih dijelova tijela - elementarna igra«Jež» - bacanje, hvatanje i dodavanje lopte na različite načine - poticanje samostalnosti u obla enju i brizi o sebi i svom izgledu

PROSINAC 2013.

DIJETE, OBITELJ, DRUŠTVENA I PRIRODNA SREDINA	KOMUNIKACIJA	GLAZBENI, LIKOVNI, SCENSKI I FILMSKI IZRAŽAJ	TJELESNO- ZDRAVSTVENA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> - poticati dje ju maštu i stvaralaštvo u ukrašavanju našeg prostora povodom predstoje ih blagdana Sv.Nikola i Nova Godina - osigurati uvjete da dijete doživljava sve anu atmosferu u suradnji sa roditeljima - poticati na promatranje, uo avanje i zaključivanje o svemu što nas okružuje (zima- mraz,-led-snijeg) - lijepljenje perlica, šljokica, ukrašavanje glitter ljepilom- izrada ukrasa i estitki - odmotavanje poklona i otvaranje paketa - prigodno estitanje 	<ul style="list-style-type: none"> - dramske igre u kojima djeca po vlastitoj želji i zamisli improviziraju i identificiraju se sa stvarnim životom - boganjenje dje jegrije nika putem literarnih djela slikovnica, proze i poezije - slušanje pri a, npr. «Sretan Boži , Piko» - poticanje na spontano izražavanje rije ima, pokretom i mimikom uz korištenje posrednog objekta- Djed Mraz, medo, snjegovi - iskazivanje osobnih želja povodom blagdana 	<ul style="list-style-type: none"> - stvaranje blagdanske atmosfere slušanjem prigodnih pjesmica i usvajanje novih - mala scenska igra vezana za do ek djeda mraza u kojoj u estvuju djeca - uo avati ljepotu filmskog djela - pra enje raznih boži nih pri a - poticanje vesele atmosfere uz ritam te poticanje na samostalno pra enje pjesme - izrada ukrasa za ure enje prostora, estitki, izmica; - ukrašavanje prostora 	<ul style="list-style-type: none"> - briga o sebi, održavanje urednosti i svom izgledu korištenjem higijenskih sredstava - igre spretnosti (hvatanje i ga anje lopte u koš) - hodanje, puzanje po zadanoj liniji i suženoj površini, svladavanje poligona - igra balonima- održavanje balona u zraku - stvoriti uvjete za samoposluživanje u postavljanju pribora i odhošenju prijavog pribora - pravovremeno i samostalno ispuhivanje i brisanje nosa

SIJE ANJ 2014.

DIJETE, OBITELJ, DRUŠTVENA I PRIRODNA SREDINA	KOMUNIKACIJA	GLAZBENI, LIKOVNI, SCENSKI I FILMSKI IZRAŽAJ	TJELESNO- ZDRAVSTVENA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> - proširivanje spoznaja o godišnjem dobu (promjene u prirodi, život u šumu...) - zimski sportovi i zimovanja - posjet liječniku, lijekama - briga o sebi i bolesnom prijatelju - priprema za maskenbal - - taktilna diskriminacija hladno/toplo (sortiranje) - izrada snježnih pahuljica od vate, papira... - gužvanje papira – izrada grudvi, snjegovića - pravljenje grudvi od snijega 	<ul style="list-style-type: none"> - obrada priče «Zeko i mrkva», prepričavanje pomoću ilustracija i dramatizacija - bogatstvo riječi nika opisivanjem aplikacija i ilustracija iz slikovnica - prepoznavanje i imenovanje osobne i tuđe zimske odjeće - brojalica «Snjegovi u maleni» - poticati na razvoj pažnje i koncentracije slušanjem priča i prepričavanjem 	<ul style="list-style-type: none"> - razvoj dijaloga o snijegu i zimovanju djece - dramatizacija priče «Zeko i mrkva na snijegu» - brojalica «Snjegovi u maleni» - pravilna uporaba riječi gore-dolje, blizu-daleko, u-na - slikanje bijelom temperom na toniranom papiru- snijeg, snjegovi ... - izrada zimske odjeće i lijepljenjem tkanina na papir 	<ul style="list-style-type: none"> - bacanje: u vis, u daljinu-lijevom i desnom rukom, obim rukama- lopta, grudve snijega - puze i provlačenje kroz obruč - hodanje po klupici uz pridržavanje - vježbe u paru - oblačenje jednostavnih odjevnih predmeta: jakna, kapa, šal, rukavice - uredno odlaganje odjeće i obuće u garderobi

VELJA A 2014.

DIJETE, OBITELJ, DRUŠTVENA I PRIRODNA SREDINA	KOMUNIKACIJA	GLAZBENI, LIKOVNI, SCENSKI I FILMSKI IZRAŽAJ	TJELESNO-ZDRAVSTVENA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> - obilježavanje maskara u vrti u - pokladna slavlja uz maskiranje, veselje i spaljivanje Pusta - prepoznavanje osobne i tu ih maski - razumijevanje pojmova: ljubav, prijateljstvo, srce, voljeti – obrada slikovnice «Zaljubljeni žabac» - - obilježavanje blagdana "Valentino " - pravilno kretanje ulicom uz poštivanje prometnih znakova - usvajanje osnovnih boja i njihovih nijansi u prostoru pored nas - - diskriminacija različitih površina i materijala (glatko, hrapavo, meko, tvrdo..) 	<ul style="list-style-type: none"> -usvajanje brojalica i pjesmica vezanih za valentino i maskenbal - poticanje izražavanja želja i emocija govorom i gestama - poticanje govornog izražavanja «Volim..» - slušanje jednostavnih priča – «Pikovi maskenbal» 	<ul style="list-style-type: none"> - glazbene igre uz pokret «Mi smo djeca vesela» - slušanje različitih glazbe uz povezivanje uz različite emocije (sreća, strah) - lijepljenje različitih materijala u izrezane forme maski- tkanine, folije, raznobojni papir, perlice, dugmici, lišće i dr. - izrada i bojanje papirnatih srca različitim tehnikama-pastele, flomasteri, olovka u boji, tempera - sudjelovanje djece u estetskom uređenju prostora 	<ul style="list-style-type: none"> - sjedenje na podu uz skupljanje i širenje nogu - boravak u vanjskom prostoru - dodavanje lopte u krugu - vježbe oblikovanja lokomotornog aparata-vježbe istezanja i opuštanja - izmjenično hodanje i trčanje- s naglim prijelazima na zadani znak, promjene u smjeru kretanja -pranje ruku nakon nužde -samostalno lijevanje tekućine iz bokala u aše

TRAVANJ 2014.

OŽUJAK 2014.

DIJETE, OBITELJ, DRUŠTVENA I PRIRODNA SREDINA	KOMUNIKACIJA	GLAZBENI, LIKOVNI, SCENSKI I FILMSKI IZRAŽAJ	TJELESNO- ZDRAVSTVENA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> - obilježavanje i promatranje promjena u prirodi - proljeće - buđenje prirode - pupanje i cvjetanje voćaka, vjesnici proljeća, dolazak ptica selica - obilježavanje Meunarodnog Dana žena - obilježavanje Dana o eva - vježbe sortiranja: trokut, krug, kvadrat, pravokutnik te umetanje istih u podložnu dasku - valjanje, gnječenje, različni oblici u mekanoj masi (šarena jaja) 	<ul style="list-style-type: none"> - usvajanje teksta recitacije «Koka i pilići» - pravilno imenovanje pojmova vezanih uz Uskrs - razgovor o obitelji: mama, tata, brat, sestra, djed, baka - imenovanje roditelja, prepoznavanje istih s fotografijom, pojam roditeljske ljubavi - imenovanje biljaka, cvijeća 	<ul style="list-style-type: none"> - izrada gnijezda za ptice (ljepilo, škare, papir) - "Mama i tata" - igre scenskim lutkama - dramatizacija lutkama - lutkarski igrokaz "Sretna obitelj" - priče i recitacije vezane za proljeće i pjevanje poznatih pjesama uz ritmičko udaranje udaraljkom - izrada ukrasa vezanih uz Uskrsnje blagdane - izrada estetik za mame i tate - ukrašavanje papirnatih jaja šarenim naljepnicama, perlicama, dugmičima, šljokicama 	<ul style="list-style-type: none"> - takmičarske igre «Jaje u žlici» - nošenje jajeta, puhanje jajeta, usmjeravanje jajeta zračnom strujom, prevoženje jaja u kamion i u, spuštanje jajeta niz kosinu. - ležanje i položaj na prsima - odguravanje predmeta ispod sebe - mali poligon - puzanje, provlačenje, kotrljanje - ležanje i položaj na leđima - hvatanje predmeta iza glave - briga za bolesnog prijatelja - održavanje urednosti prostora

DIJETE, OBITELJ, DRUŠTVENA I PRIRODNA SREDINA	KOMUNIKACIJA	GLAZBENI, LIKOVNI, SCENSKI I FILMSKI IZRAŽAJ	TJELESNO-ZDRAVSTVENA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> - promjene u vrtu i radovi u vrtu - sadnja biljaka - obilježavanje blagdana Uskrs (bojanje jaja, posjet crkvi, slušanje o Isusovom uskrsnu u - upoznavanje bliže i daljnje okoline vrta (pošta, autobusna postaja, tržnica) - obilježavanje Dana planete Zemlje (iš enje dvorišta i uvanje cvjetnjaka) - me unarodni Dan zdravlja-uvajanje pojma zdrav-bolestan, dolazak lije nika u posjet; imitacijska igra "Kod lije nika" - razvijanje sheme tijela, orijentacija na tijelu - - igre u pješ aniku i eksperimenti sa pijeskom 	<ul style="list-style-type: none"> - bogat enje rje nika slušanjem pri e "Piko u vrtu"- prepri avanje iste uporabom rije i, gesta i mimike - imenovanje pojmova vezanih za prolje e, pokazivanje tražene slike, opisivanje - imitacija zvukova iz prirode - razvoj auditivne percepcije putem malih scenskih igara vezanih za prolje e -«što emo posaditi» - govorno opisivanje kako sadimo biljke - prepoznavanje i imenovanje dijelova tijela 	<ul style="list-style-type: none"> - Uskrs, prolje e, slušanje i pjevanje prigodnih pjesama -pjevanje poznatih pjesama uz ritmi ko udaranje udaraljkom - pra enje i razumijevanje sadržaja igrokaza «Razgovor dvije vre e za sme e» itanje tekstova vezanih za ekologiju i isto u - slušanje pjesama sa CD-a «Od prolje a do prolje a» i «Veliko putovanje maloga puža» -ukrašavanje Uskršnjih jaja - izrada cvjetova od plastelina i glinamola - zajedni ki crtež na temu „prolje e“ 	<ul style="list-style-type: none"> -elementarne igre -kotrljanje lopte ispod konopca -suzbijanje straha od zdravstvenih djelatnika -hodanje: u slobodnom prostoru, po neravnom terenu, podizanje iz kle e eg položaja uz asistenciju - usvajanje razli itih oblika kretanja- u paru, krugu, koloni -priprema zemlje za sa enje sadnica u vanjskom prostoru vrta

SVIBANJ 2014.

DIJETE, OBITELJ, DRUŠTVENA I PRIRODNA SREDINA	KOMUNIKACIJA	GLAZBENI, LIKOVNI, SCENSKI I FILMSKI IZRAŽAJ	TJELESNO-ZDRAVSTVENA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> - Maj in dan – obilježavanje - Svjetski Dan obitelji – obilježavanje - Meunarodni praznik rada - zanimanja ljudi - Dan grada Pule prigodno obilježavanje - /Šetnja gradom, obilazak znamenitosti grada Pule/ - stjecanje novih znanja o životu na livadi – odlazak na livadu /kukci i ostale životinje/ - proširivanje znanja o domaćim životinjama - obilježavanje proljetnog izleta na farmu 	<ul style="list-style-type: none"> - usvajanje stihova i brojlica vezanih uz proljetne, npr. «Bubamara» - upoznavanje s izvornom istarskom glazbom i glazbenim instrumentima - usvajanje priča u slikama «Bubamarin kišobran», „Nezadovoljna bubamara“ - opisivanje slika i ilustracija vezanih uz godišnje doba - imitacija na glasna domaćih životinja 	<ul style="list-style-type: none"> - slušanje ambijentalne glazbe, prepoznavanje i oponašanje zvukova iz prirode - „Istra“ - pjesme i igre našeg kraja - obrada pjesme „Livadica zelena“ - povezivanje s pokretom - izrada poklona mami - slikanje preklapanjem- «Leptir» - korištenje otpadnog materijala u kreiranju vlastite kompozicije - zajednički rad na velikom formatu „livada“ 	<ul style="list-style-type: none"> - ležanje i položaj na leđima - podizanje nogu od tla, podizanje ruku, doticanje predmeta - sjedenje - bacanje loptice iznad glave, prema cilju, drugom djetetu i prema cilju - boravak u vanjskom prostoru - puze i ili etvoronoške zaobilaziti prepreke - odijevanje u skladu s vremenskim prilikama

LIPANJ/SRPANJ 2014.

DIJETE, OBITELJ, DRUŠTVENA I PRIRODNA SREDINA	KOMUNIKACIJA	GLAZBENI, LIKOVNI, SCENSKI I FILMSKI IZRAŽAJ	TJELESNO-ZDRAVSTVENA KULTURA
<ul style="list-style-type: none"> - karakteristike godišnjeg doba ljeta (odjeća, povrće i povrće) - - klasifikacija povrća – povrće (slatko, kiselo, gorko, ljuto) - upotreba raznih materijala, eksperimentiranje "što tone, a što pliva u vodi" - život u moru- ribe, školjke- upoznavanje u realnoj situaciji i ilustracijama - šetnja uz morskobalu, sakupljanje kamenčića i školjki - igra oblutcima- ubacivanje i vađenje - igra lopaticama, kanticama, sitom i sl. 	<ul style="list-style-type: none"> - pravilno izgovaranje riječi i rečenica uz opisivanje promjena u prirodi (ljetno) - poticati na razvoj kreativnosti i mašte uz osmišljavanje kratkih priča vezanih uz more - poticati na učenje novih pjesmica (pjevanje i recitiranje) - bogatstvo riječnika uz slikovnice i priče vezanih uz more i njegova obilježja - usvajanje sadržaja priče «Ribica Srebrica» pomoću u slikovnice i dramske igre 	<ul style="list-style-type: none"> - usvajanje pjesme «Ribica»- zapamćenje teksta i melodije i pokreta - slušanje glazbe- zvučnici mora i poticanje spontanog kretanja - kreiranje glazbeno-plesne točke za scenski nastup- završna priredba - izrada i bojanje barabice od kartona - izrada morskog dna- tehnika akvarel, lijepljenje - izrada morskih životinja od različitih materijala /kamenčići, bojano staklo, mozaik pločice, drvo/-riba, jež, rak - oslikavanje oblutaka sakupljenih na plaži 	<ul style="list-style-type: none"> - hodanje, trčanje, penjanje, lujanje- kraljevi izleti - vožnja malim biciklima po igralištu - igre loptom na zraku, u vodi - bosonogo hodanje po kamenčićima - poticanje usvajanja navika neophodnih za očuvanje zdravlja- zaštita od sunca /nošenje kapa, nanošenje kreme, ispijanje tekućine/ - samostalno uzimanje tekućine - samostalno hranjenje voćem - redovito izlaženje i boravak na zraku

GODIŠNJI PLAN I PROGRAM RADA ZA SKUPINU DJECE PREDŠKOLSKE DOBI S PERVAZIVNIM RAZVOJNIM POREMENA I INTELEKTUALNIM TEŠKOTAMA ZA RADNU GODINU 2013./2014.

Godišnjim planom i programom rada obuhvaćeno je šestero djece u dobi od 3 do 6 godina s dijagnozama pervazivnog razvojnog poremećaja i zaostajanja u psihomotornom razvoju. U skupini će se provoditi metode individualnog rada koliko god to okolnosti budu omogućavale, te rad u paru i u skupini uz maksimalno individualiziran pristup. Za svako dijete primjenjivat će se individualni edukacijski plan rada (IEP) kao osnova za provođenje individualnog rada.

Djeca iz skupine uključivat će se u zajedničke projekte s djecom iz drugih skupina, te u tematske radionice koje će se provoditi tijekom cijele školske godine. Također, tijekom godine djeca će se uključivati u obilježavanje svih važnijih datuma, prisustvovati proslavama rođendana, posjetivati javne ustanove i sudjelovati u završnim priredbama.

Program rada podijeljen je u pet programskih područja:

1. RAZVOJ KOMUNIKACIJE
2. RAZVOJ SPOZNAJE
3. BRIGA O SEBI
4. RAZVOJ MOTORIKE
5. SOCIJALIZACIJA

1. RAZVOJ KOMUNIKACIJE

Cilj ovog područja je osposobljavanje djece za socijalnu interakciju, učenje i igru putem geste, govora i sustava komunikacije putem slika (PECS), te ublažavanje teškoća pri uspostavljanju socijalnih veza i komunikacije.

Zadaci područja komunikacije su:

- razvijanje interesa za socijalnom interakcijom i komunikacijom
- poticanje razumijevanja verbalnih i neverbalnih oblika komunikacije
- poticanje verbalnih i neverbalnih oblika izražavanja

Program rada obuhvaća sljedeće i sadržaje:

a) RECEPTIVNI JEZIK

- reagiranje na vlastito ime,
- razumijevanje jednostavnih, složenih i višestrukih naloga,
- razumijevanje i slike i riječi upute,
- razumijevanje zabrane i dopuštenja,
- prepoznavanje imenovanih osoba, dijelova tijela, predmeta i životinja
- prepoznavanje imenovanih osoba i stvari na slikama i fotografijama
- razumijevanje složenih rečenica i pitanja
- obogaćivanje receptivnog rječnika
- slušanje i praćenje kratkih priča i igrokaza

b) EKSPRESIVNI JEZIK

- igre za razvoj imitacije zvukova, šumova, onomatopeja i usklika,
- spontana glasovna imitacija,
- glasovna imitacija na zahtjev,
- zahtijevanje (verbalno i neverbalno – gestom, slikom),
- izražavanje vlastitih želja i potreba,
- imenovanje predmeta i osoba iz okoline,
- imenovanje predmeta i osoba na fotografijama i slikama,
- imenovanje dijelova tijela,
- spontano izgovaranje riječi,
- odgovaranje na pitanja jednom riječi

c) GLAZBENI ODGOJ

- dopunjavanje riječi iz pjesmice
- slušanje, razumijevanje i praćenje teksta iz pjesmice
- prihvaćanje glazbe kao zajedničkog jezika odgojitelja, djeteta i skupine
- poticanje na slušanje i sudjelovanje u stvaranju glazbe
- prepoznavanje skladbi koje se često slušaju
- pjevanje pjesama uz model
- spontano pjevanje pjesama

2. RAZVOJ SPOZNAJE

Programsko područje razvoja spoznaje uključuje perceptivni i kognitivni razvoj.

Cilj ovog područja je usvajanje sposobnosti imitacije, simboličkog mišljenja i igre; razvijanje perceptivne sposobnosti potrebne za razvoj složenijih senzomotornih obrazaca te razvijanje svijesti o shemi tijela.

Zadaci ovog područja su:

- razvoj svijesti o vlastitom tijelu i njegovoj cjelovitosti
- poticati dijete na upoznavanje okoline svim osjetilima
- stjecanje spoznaja o opasnostima te razvijanje aktivnog i sigurnog odnosa prema užoj okolini
- stjecanje osnovnih spoznaja o predmetu i manipulaciji predmeta

Program rada programskog područja obuhvaća sljedeće i sadržaje:

a) RAZVOJ POJMA O POSTOJANOSTI PREDMETA

- igre prekrivanja, sakrivanja i traženja predmeta
- praćenje predmeta u pokretu
- bacanje, ispuštanje i vučenje predmeta

b) STJECANJE POJMA O ODNOSIMA MEĐU PREDMETIMA

- prenošenje i dodavanje predmeta
- manipulacija dvaju ili više predmeta (udaranje predmeta jedan u drugi, stavljanje predmeta u kutiju, vučenje predmeta iz kutije, umetanje šupljih cilindara)
- igre umetaljkama
- istraživanje predmeta
- upoznavanje funkcije predmeta te funkcionalno rukovanje predmetima
- stjecanje spoznaje o odnosima između predmeta, odnosno između tijela u prostoru i predmeta (u, na, ispod, iznad, pokraj, iza, gore, dolje, blizu, daleko)

c) STJECANJE SPOSOBNOSTI IMITACIJE

- imitacija motorike predmetima
- imitacija pokreta glave, usta i oči
- imitacija kretanja grube motorike
- imitacija kretanja fine motorike
- imitacija niza pokreta
- crtanje prema uzorku

d) RJEŠAVANJE PROBLEMA

- traženje rješenja metodom pokušaja i pogreške
- otvaranje poklopca
- dolazanje do predmeta savladavanjem prepreke
- vučenje predmeta iz kutije ili ladice

e) RAZVOJ SPOSOBNOSTI RAZLIKOVANJA

- uočavanje sličnosti i razlika među predmetima
- pridruživanje, sortiranje i uparivanje: istovjetnih predmeta
predmeta i slike ili fotografije predmeta
predmeta po boji, obliku i veličini
istovjetnih slika i fotografija
- razlikovanje geometrijskih likova i oblika
- razlikovanje materijala od kojih su predmeti napravljeni

f) RAZVIJANJE SVIJESTI O VLASTITOM TIJELU

- prepoznavanje svojeg lika u zrcalu i na fotografijama
- usvajanje pojmova o dijelovima tijela promatranjem odraza u zrcalu, na drugoj osobi, lutki i slici
- sastavljanje cjelovite slike od pripadajućih dijelova
- dopunjavanje lika cjelovitim dijelom koji nedostaje
- vježbe za razvoj svijesti o vlastitom tijelu, osnovnim položajima i kretanjima

g) RAZVOJ VIZUALNE PERCEPCIJE

- uparivanje, sortiranje, nizanje, igre umetaljkama i puzzlama
- vježbe vizualnog pamćenja
- vježbe vizualne percepcije
- vježbe vizualne diskriminacije
- vježbe okulomotorne koordinacije

h) RAZVOJ AUDITIVNE PERCEPCIJE

- registriranje izvora zvuka
- razlikovanje zvukova, šumova i glasova
- razvijanje interesa za predmete koji proizvode zvuk
- prepoznavanje predmeta po zvuku koji proizvodi
- prepoznavanje i razlikovanje različitih zvukova (ljudski glasovi, životinjsko glasanje, zvukovi iz prirode i umjetno proizvedeni zvukovi)
- razlikovanje glasnog i tihog zvuka

i) RAZVOJ OLFAKTORNE PERCEPCIJE

- upoznavanje različitih mirisa

j) RAZVOJ GUSTATIVNE PERCEPCIJE

- upoznavanje različitih okusa
- privikavanje na različite okuse
- prihvatanje novih okusa

k) RAZVOJ TAKTILNE PERCEPCIJE

- upoznavanje različitih materijala
- manipulacija različitim vrstama materijala
- prepoznavanje i razlikovanje glatkog, hrapavog, mekog i tvrdog
- razlikovanje toplog i hladnog- razlikovanje mokrog i suhog

l) GENERALIZACIJA ODGOVORA

- primjenjivanje naučene vještine sa sličnim predmetima
- primjena naučene vještine s različitim terapeutima
- primjena naučene vještine u različitoj okolini

3. BRIGA O SEBI

Cilj programskog područja je usvajanje, razvijanje i održavanje osnovnih vještina i navika brige o sebi.

Zadaci:

- razvoj svijesti o vlastitom tijelu i osamostaljivanje u području osobne higijene i istopćenosti
- razvoj kulturnih i higijenskih navika prilikom jela
- poticanje vještina i navika vezanih uz oblačenje, svlačenje, obuvanje i izuvanje
- poticanje primjerenih oblika ponašanja u poznatim i novim situacijama

Programskih područjem brige o sebi obuhvaćeni su sljedeći sadržaji:

a) HRANJENJE

- pravilno sjedenje za stolom tijekom obroka
- prepoznavanje i prihvatanje svojeg mjesta za stolom
- privikavanje na sjedenje za stolom tijekom obroka
- ne ustajanje od stola tijekom jela
- privikavanje i prihvatanje uporabe šalice i aše
- ispijanje tekućine korištenjem slamke

- samostalno ispijanje tekućine iz šalice
- nalijevanje tekućine u šalicu
- gutanje i žvakanje hrane
- samostalno hranjenje rukama
- ispravna uporaba pribora za jelo
- brisanje usta ubrusom
- odmotavanje omota bombona
- samostalno uzimanje pripremljenog obroka
- raspremanje stola nakon završenog obroka (odlaganje tanjura i pribora za jelo na kolica, bacanje ubrusa u koš za smeće)
- održavanje površine stola oko tanjura urednom

b) OSOBNA HIGIJENA

- provođenje toalet treninga
- iskazivanje potrebe za vršenjem nužde
- privikavanje na sjedenje na toaletu
- mokrenje u nužniku
- defekacija u nužniku
- pranje i brisanje ruku
- brisanje nosa
- umivanje i brisanje lica
- samostalno korištenje toaleta

c) OBLAČENJE I SVLAČENJE

- aktivno praćenje pogledom radnji pri oblačenju i svlačenju
- pomaganje pri oblačenju i svlačenju
- samostalno navlačenje i svlačenje jednostavnih odjevnih predmeta i donjih dijelova odjeće
- prepoznavanje osobnih stvari
- prepoznavanje vlastitog garderobnog ormara
- odlaganje osobnih stvari u garderobni ormar
- vješanje odjeće na vješalicu u garderobi
- otvaranje i zatvaranje patentnog zatvarača
- aktivno sudjelovanje pri obuvanju (pozicioniranje stopala, lijepljenje čičak trake)
- samostalno obuvanje i izuvanje obuće i čarapa

4. MOTORIKA

Cilj ovog područja je korištenjem tjelesnih vježbi i prirodnih oblika kretanja utjecati na psihički i senzomotorni razvoj djeteta. Rad na razvoju motorike odvija se preko motoričkog učenja, bazične perceptivne stimulacije i rehabilitacije putem pokreta. Za razvoj fine motorike koriste se didaktički materijal te predmeti iz okoline, odnosno svakodnevne aktivnosti.

Zadaci:

- potpomaganje skladnog morfološkog razvoja djeteta prema individualnim sposobnostima
- utjecati na razvoj spoznajnih sposobnosti, s naglaskom na perceptivne sposobnosti
- djelovati na smanjivanje straha pred novim zadacima i predmetima
- kontrolirati i preusmjeravati neprihvatljive oblike ponašanja
- utjecati na čimbenike koji povoljno djeluju na proces socijalizacije i socijalne prilagodbe
- zadovoljiti osnovne biološke i socijalne potrebe (potreba za kretanjem i igrom)
- omogućiti razvoj osnovnih psihosomatskih sposobnosti: razvoj koordinacije, percepcije i ravnoteže)
- poticati razvoj snage i koordinacije ruku, te spretnosti šake i prstiju,
- razvijati okulomotornu koordinaciju

Sadržajna područja su:

a) GRUBA MOTORIKA

- razvoj prirodnih oblika kretanja:
- hodanje – prema naprijed, u koloni, unatrag, u stranu, po nestabilnoj podlozi, na različitim površinama,
- trčanje,
- skakanje u vis, u dalj, u dubinu,
- poskakivanje s dvije noge i na jednoj nozi,
- preskakivanje
- puzanje,
- klečanje,
- uganjanje,
- kotrljanje vlastitog tijela u stranu,
- balansiranje na jednoj nozi,
- provlačenje;
- bacanje i hvatanje lopte i balona u paru, u krugu
- udaranje lopte jednom rukom, dvjema rukama, nogom, odbijanje lopte o pod, udaranje velike terapijske lopte
- kotrljanje velike terapijske lopte, standardne lopte, malih predmeta
- gađanje – u metu, u koš, u obru, gađanje unjeva,
- dizanje i nošenje predmeta,
- skakanje na velikoj terapijskoj lopti uz zauzimanje različitih pozicija tijela,
- vježbe oblikovanje lokomotornog sustava,
- šetnje,
- boravak na dječjem igralištu (spuštanje toboganom, lizanje sa savijanjem nogu, njihanje, penjanje),
- igre u zatvorenom prostoru,
- jednostavni dječji plesovi (ples u paru, ples u krugu, slobodan ples),
- poligoni s uporabom sprava ili prirodnih zapreka

b) FINA MOTORIKA

- ubacivanje predmeta različitih oblika u otvorene različite veličine
- stavljanje prstenova na stalak
- nizanje kuglica,
- navođenje kuglica na metalnom labirintu,
- slaganje kocki,
- slaganje puzzli od jednog dijela i više dijelova
- slaganje vertikalnih i horizontalnih umetaljki,
- nabadanje avlića na pika slike,
- slaganje kvadrata na špagu, na karton, na tkaninu,
- slaganje strukture od kocaka na prikladnu sliku,
- trganje i gužvanje papira,
- skidanje omota,
- igre uporabom plastelina, glinamola, tijesta, kolaža, kartona,
- ostavljanje tragova bojica na papiru,
- bojanje unutar linija,
- grubo precrtavanje oblika,
- slikanje različitim tehnikama,
- igre prirodnim materijalima (pijesak, šljunak, kamenčići, voda, lišće, jesenski plodovi),
- rezanje škarićama, rezanje prijeko papira,
- lijepljenje, lijepljenje izrezanih oblika na obris slike,
- presavijanje papira,
- svakodnevne aktivnosti (otvaranje i zatvaranje vrata, slavine, ladice, paljenje i gašenje svjetla, otvaranje patentnog zatvarača)

5. SOCIJALIZACIJA

Cilj programa socijalizacije je uspostava i održavanje odnosa s drugim osobama, te usvajanje vještina i oblika ponašanja potrebnih za funkcioniranje u socijalnoj okolini.

Zadaci programskog područja socijalizacije su sljedeći:

- učenje uspostave odnosa s odraslim osobama iz neposredne okoline (roditelji, terapeuti)
- poticanje ugone i pozitivnih emocija u odnosima s drugim osobama
- prihvaćanje partnera u izvornoj zajedničkoj aktivnosti
- učenje uspostave odnosa s vršnjacima, prihvaćanje druge djece, poticanje imitacije vršnjaka, te međusobne suradnje i igre
- usvajanje društveno prihvatljivih oblika ponašanja
- razvoj emocija

Sadržajne cjeline programskog područja socijalizacije:

a) SOCIJALNE INTERAKCIJE

- primjereno ponašanje uz vršnjake
- prihvaćanje pozitivnih fizičkih dodira
- pokazivanje interesa za ponašanje i igru vršnjaka
- imitiranje vršnjaka
- odgovaranje na pokušaje terapeuta ili vršnjaka da ostvare interakciju
- ostvarivanje kontakta o čemu ima primjerenog situaciji
- odzdravljanje na pozdrav i inicirano pozdravljanje
- fizičko pristupanje drugim osobama uz pokušaj uspostavljanja interakcije
- gledanje drugih radi započinjanja socijalne interakcije
- poticanje drugih na izvršavanje određene aktivnosti
- dijeljenje predmeta (traženje od drugih da dijele predmet, dijeljenje predmeta s drugima)
- pružanje pomoći drugome

b) VJEŠTINE U SKUPINI

- primjereno sjedenje u maloj i velikoj skupini
- obraćanje pažnje na odgojatelja u skupini
- obraćanje pažnje na drugu djecu u skupini
- sljedeće grupne upute
- čekanje na red

c) USVAJANJE DRUŠTVENIH PRAVILA PONAŠANJA

- bacanje otpadaka u koš za smeće
- prikladno ponašanje u obitelji, u ustanovi, na javnim mjestima
- sigurno ponašanje u prometu (hodanje u koloni, zaustavljanje na pločniku uz govorni poticaj, gledanje na obje strane ulice, pravilno ponašanje prilikom vožnje kombijem ustanove)
- vođenje brige o svojim stvarima

d) EMOCIONALNI RAZVOJ

- adekvatno izražavanje emocija

- razvijanje mehanizama nošenja s negativnim emocijama
- razvijanje sposobnosti samokontrole u situacijama ograničenja i promjene u određenoj rutini
- razumijevanje posljedica osobnog ponašanja
- razvijanje pozitivne slike o sebi
- stvaranje vedre i vesele atmosfere

PROGRAM ZDRAVSTVENE NJEGE

Provođenje zdravstvene njege sadrži slijedeće elemente:

- kontinuirano praćenje zdravstvenog stanja po odgojnim skupinama
- opažanje i otkrivanje reakcija na bolest i terapiju
- skrb o djetetu neposredno, tijekom i nakon epileptičkog napada
- davanje medikamentozne terapije
- kateterizacija
- suradnja kod sistematskih pregleda pedijatra
- kontinuirana briga za pravilnu prehranu djece
- promicanje zdravih prehrambenih navika
- sastavljanje jelovnika po prijedlozima Zavoda za javno zdravstvo
- poduzimanje preventivnih mjera za smanjenje zaraznih bolesti, respiratornih infekata i prevencija ozljeda
- sustavno praćenje rasta i razvoja djece i stanja uhranjenosti - antropometrijska mjerenja
- nadzor nad higijenskim održavanjem prostorija
- organizacija nabave lijekova i ostalog sanitetskog materijala
- organizacija liječničkih sistematskih i sanitarnih pregleda zaposlenika
- održavanje i poboljšanje općih higijenskih uvjeta rada i HACCP sustava
- suradnja sa zdravstvenim ustanovama
- suradnja s roditeljima
- suradnja s ostalim stručnim djelatnicima ustanove

ODJEL ZA DJECU ŠKOLSKE DOBI, MLADEŽ I ODRASLE OSOBE

PROGRAM RADA ODSJEK ZA DJECU ŠKOLSKE DOBI

UVOD

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi 19. lipnja 2008. donijelo je rješenje kojim je određeno da se u našem Centru obavlja usluga povremenog smještaja. Za svakog pojedinog korisnika, naš Centar pruža uslugu temeljem uputnice ili rješenja nadležnog Centra za socijalnu skrb.

Povremeni boravak sadržava usluge: dijagnostičke opservacije, individualan tretman edukacijskog rehabilitatora, zajednička terapija terapeut - roditelj - dijete, pomoć pri uključivanju u redovne škole, razvijanje interesno kreativnih aktivnosti - grupni rad, individualni i grupni psihološki tretman. Takav oblik usluga poklapa se s programom produženog stručnog postupka koji je propisan Pravilnikom o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju, za učenike s motoričkim oštećenjima integriranim u redovne osnovne škole, bilo da se školuju po redovnom, prilagodbenom ili posebnom programu (1.6). Program produženog stručnog postupka obuhvaća rehabilitacijske postupke, učenje i interesne skupine.

Ured za prosvjetu, kulturu, informiranje, šport i tehniku kulture Pazin, izdao je Odluku kojom se određuje da Boravak za djecu i mladež s CP Društva invalida cerebralne i dječje paralize Pula, sadašnji Dnevni centar za rehabilitaciju Veruda Pula provodi:

1. Produženi stručni postupak za učenike s tjelesnim oštećenjem i učenike s cerebralnom paralizom integrirane u redovne osnovne škole grada Pule i okolnih općina
2. Produženi stručni postupak za učenike s tjelesnim oštećenjem i učenike s cerebralnom paralizom integrirane u Školu za odgoj i obrazovanje Pula

Pored navedenih usluga u našem Centru svaki učenik koristi i usluge medicinske gimnastike – rehabilitacije po Bobath konceptu, prehrane, njege i brige o zdravlju i prijevoza od škole do Centra i iz Centra kući.

Programne povremene boravke provode dva edukacijska rehabilitatora Odjeljenja i psiholog našeg Centra. Uz njih ostale usluge pružaju fizioterapeuti, fizijatar i pedijatar kao vanjski suradnici, medicinska sestra i njegovatelj, radni instruktor i vozač.

Ove školske godine odjeljenje broji dvadeset i sedam učenika.

Prostor za provođenje PSP –a, korisnici ovog odjeljenja dijele sa ostalim korisnicima Odsjeka. Svake školske godine povećava se broj korisnika tako da se kronično osjeća nedostatak prostora. Odjeljenje koristi šest prostorija: dvije učionice, dvoranu za fizikalnu terapiju, prostoriju za individualan rad, blagovaonicu i prilagodbeni sanitarni prostor, oprema za asistivnu rehabilitaciju, prilagodbeni stolovi i stolci.

Opservacija

Početkom školske godine provodi se opservacija za svakog pojedinog učenika. Opservacija se provodi sa ciljem utvrđivanja inicijalnog stanja djeteta kako bi se izradio individualni i rehabilitacijski program. Podaci opservacije koriste se i za prijedlog broja i vrsta usluga Centrima socijalne skrbi, na temelju kojega oni donose rješenje za svakog korisnika.

Tijekom školske godine, ako se primijete značajnije promjene kod djeteta, također se provodi opservacija. Centar pruža usluge opservacije učenicima s motoričkim oštećenjima na području Istarske županije. Po pozivu škole mobilni stručni tim izlazi na teren, provodi opservaciju djeteta, kroz individualan postupak i u razrednom odjelu. Na temelju opservacije daje učiteljima i stručnoj službi škole smjernice o načinu prilagodbe programa, postupaka, metoda i prostora za njihovog učenika sa motoričkim oštećenjem.

Individualni tretman edukacijskog rehabilitatora

Za svako dijete izrađuje se individualan program.

Individualni programi sadrže, ovisno o potrebama učenika:

- vježbe koncentracije i pažnje,
- vježbe grafomotorike i fine motorike ruku
- vježbe okulomotorike koordinacije
- vježbe za razvoj vizualne, auditivne percepcije
- vježbe za razvoj pamćenja
- razvoj vještina čitanja i pisanja – pisanje slova, riječi, rečenica, prepisivanje, pisanje po diktatu, pisanje brojkama, rečenici znakovi, usvajanje tehnike čitanja, razumijevanje pročitanog, samostalno služenje udžbenikom, pronalazjenje bitnog u tekstu, poticaj na aktivno čitanje knjiga. . .
- razvoj komunikacijske vještine stvaranja pojmova, gramatički ispravan govor, bogatstvo riječi, dramatizacija kraćih tekstova, razvijanje interesa za priču, filmska djela, foto-strip. . .
- razvoj spoznaje – razlikovanje odnosa među predmetima, pojam količine, razumijevanje apstraktnih pojmova. . .
- matematički pojmovi
- razvoj vještina potrebnih za korištenje računalne tehnologije
- razvoj emocionalnog i socijalnog ponašanja

U okviru individualnog programa sa učenicima se radi i na savladavanju nastavnog gradiva. Na taj način učenicima se pruža pomoć na koji način trebaju učiti, kako se služiti knjigom.

Cilj ovog programa je osamostaljivanje učenika u odgojno obrazovnom procesu, te učenje metoda kojima se ublažavaju problemi vezani za dijagnozu.

Zajednička terapija terapeut - roditelj – dijete

Kako su roditelji izuzetno važni suradnici u obrazovanju i rehabilitaciji svoje djece, redovito se s njima razgovara, educira ih se, te ih se savjetuje na koji način raditi s djetetom. Ovakvim oblikom rada djelujemo na dijete jednakim odgojnim metodama i koristimo istu metodologiju rada.

Cilj nam je pomoći roditelju da aktivno sudjeluje u odgoju i obrazovanju svoga djeteta i da bude ravnopravan član tima u odgojno obrazovnom procesu.

Pomoć pri uključivanju u redovne škole

Programom, za ovu školsku godinu planirano je da se održi edukacija nastavnika i učitelja za sve pulske osnovne i srednje škole u kojima se školuju djeca sa CP i drugi motoričkim oštećenjima. Također će se provesti i edukacija od strane mobilnog stručnog tima, za učitelje i nastavnike svih ovih škola u Istarskoj županiji koje su poslale svoje učenike sa motoričkim oštećenjem na opservaciju u naš Centar.

Edukacijski rehabilitatori redovito će sudjelovati u radu učiteljskog vijeća za svakog pojedinog učenika, korisnika naših usluga u Puli i ostalim gradovima. Na taj način će se nastavnicima približiti konkretni problemi i mogući nastupi svakog pojedinog učenika, kao i metodologija rada sa našim korisnicima.

Edukacijski rehabilitatori sudjelovati će i u izradi prilagođenih programa, kako bi oni bili usklađeni sa djetetovim mogućnostima. Planirane su i edukacije za asistente u nastavi i njegovatelje, u koliko ih škola ima.

Tijekom školske godine planiraju se posjeti razrednih odjela, u kojima su učenici naša djeca, Centru. Na taj način kroz zajedničke radionice radi se na boljem prihvatanju naše djece u matičnom razredu. Educiraju i zdravi

djecu, u e i ih da poštuju razli itost, predobavaju i im hendikep sa svim ograni enjima i mogu nostima odgajamo humaniju generaciju mladih ljudi.

Cilj rada je educirati nastavno osoblje kako bi našem u eniku u inili školovanje ležernije i prilago enije njegovim sposobnostima. U enik kojem je nastavnik stvorio ugodnu klimu, uspješniji je u savladavanju gradiva i bolje je prihva en od strane svojih vršnjaka.

Interesno kreativne aktivnosti - grupni rad

Provodi se sa ciljem opuštanja nakon u enja i rehabilitacije. Na kreativan i interesantan na in u imo ih na koji na in mogu kvalitetno provoditi slobodno vrijeme. Obilježavaju se blagdani, poti e ih se na kreativno izražavanje kroz likovne, kerami ke i dramske radionice, odlazimo u kino i kazalište, poti emo ih na itanje knjiga. Neke od aktivnosti se provode u suradnji sa radnim terapeutima. Uvijek u ovakvim programima imamo i vanjske suradnike. Na taj na in radimo na socijalizaciji u širu društvenu zajednicu. itav niz godina sura ujemo i s Arheološkim muzejom. Na kraju školske godine planira se dvodnevni izlet.

OSTALE DNEVNE AKTIVNOSTI U ENIKA

Pored navedenih programa koje u enici provode sa edukacijskim rehabilitatorom svi u enici imaju grupnu terapiju sa psihologom, a po potrebi i individualnu. Svi su uklju eni u medicinsku gimnastiku sa fizioterapeutom. Vježbe se provode po Bobath konceptu. Program njege, hranjenja i edukacije u vezi održavanja osobne higijene provodi medicinska sestra uz pomo njegovatelja. Radi se na maksimalnom osamostaljivanju djece (koliko to dozvoljavaju njihove motori ke sposobnosti), usvajanju kulturno higijenskih navika, pravila ponašanja za stolom, korištenju toaleta, te za djecu u pubertetu upoznavanje sa tjelesnim promjenama, te pravilnom higijenom u toj dobi.

PLAN I PROGRAM RADA ZA POSEBNO ODGOJNO-OBRAZOVNU I REHABILITACIJSKU SKUPINU ZA U ENIKE SA TJELESNOM INVALIDNOSTI U, CEREBRALNOM PARALIZOM I UTJECAJNIM TEŠKO AMA U RAZVOJU

U posebno odgojno obrazovnu i rehabilitacijsku skupinu za djecu s CP i utjecajnim teško ama u razvoju ove školske godine uklju eno je sedmero djece školske dobi. Sva djeca imaju rješenje Školske komisije o nemogu nosti školovanja u redovnom sustavu te su temeljem rješenja Centra za socijalni rad upu ena u našu ustanovu (prema l.12 Pravilnika o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju i l.66 Zakona o socijalnoj skrbi).

Pored osnovne dijagnoze, cerebralne paralize, ova skupina djece ima izražene dodatne teško e (ve e smetnje vizualne percepcije, smetnje govora i jezika, epilepsija, smetnje pažnje i koncentracije, smetnje u emocionalnom i socijalnom razvoju, ve e smetnje grube i fine motorike i grafomotorike), pored navedenih teško a sva su djeca korisnici invalidskih kolica i u ve oj ili manjoj mjeri ovisna o pomo i druge osobe. Prema nalazu psihologa kod sve djece se radi i o sniženom intelektualnom statusu UMR, TMR.

Za ovu skupinu djece potrebna je briga dijelog stru nog tima. Tako da su u rad tima uklju en edukacijski rehabilitator, psiholog, fizioterapeut, fizijatar, medicinska sestra a po potrebi pedijatar koji su ina e vanjski suradnici Centra.

Prostor za provo enje rada ova skupina djece dijeli sa djecom u PSP-u. Ove školske godine nabavljeni su stolovi i stolice koji su prilago eni osobama s motori kim poteško ama, kao i asistivna tehnologija koja e zna ajno olakšati rad (donacija RTL-a). Potrebno je nabaviti još neka didakti ka sredstva i pomagala za kvalitetniji rad. Prostor se sastoji od u ionice, dvorane za fizikalnu terapiju, prostora za rehabilitacijske programe, blagovaone te prilago enog sanitarnog vora.

Edukacijsko-rehabilitacijski program realizira se i provodi svakodnevno prema tjednom rasporedu.

Odgojno-obrazovni i rehabilitacijski rad s ovom skupinom ostvaruje se prema modificiranim posebnim planovima i programima primjerenim potrebama i mogućnostima djece s CP s utjecajnim teškoćama u razvoju.

SADRŽAJ	BROJ SATI
Odgojno obrazovni program	12
Rehabilitacijski programi	7,5
Njega i ručak	5,0
Prevoz	0,5
UKUPNO	25

ODGOJNO OBRAZOVNI PROGRAM

Program rada sastoji se od sedam područja:

1. Skrb o sebi
2. Komunikacija i osnove hrvatskog jezika
3. Socijalizacija
4. Upoznavanje Doma i radne okoline
5. Radni odgoj
6. Razvoj likovne i glazbene kreativnosti
7. Tjelesna i zdravstvena kultura

Odgojno-obrazovni program u skupini provodi edukacijski rehabilitator.

REHABILITACIJSKI PROGRAM

- Edukacijsko - rehabilitacijski programi (grupni i individualni postupci)
- Medicinska rehabilitacija (fizikalna terapija, fizijatar, pedijatar, medicinska sestra)
- Radna terapija: radionica plastično-prostornog oblikovanja, radionica za rad u keramici, likovna radionica
- Njega, prehrana i usluge prijevoza
- Aktivnosti socijalne rehabilitacije (odlasci na izložbe, u kazalište te izlet)

Individualni rad provodi edukacijski rehabilitator (zbog heterogenosti grupe i specifičnih potreba djece program se provodi u vidu grupnog i individualnog tretmana te se za svako dijete izrađuje individualan program koji se realizira u individualnom radu s djetetom te grupni program).

Medicinska gimnastika – provodi se sa fizioterapeutom po utvrđenom rasporedu, uključena su sva djeca ovog odjeljenja,

PRIJEVOZ

Za sve korisnike usluga Odjela za djecu školske dobi, mladež i odrasle osobe organiziran je prijevoz

GODIŠNJI PLAN RAVNATELJA

Poslovi ustrojstva i organizacije rada

- organiziranje kadrovskih i tehničkih priprema za pedagošku godinu
- globalno organiziranje, koordiniranje, provođenje i realizacija Godišnjeg

plana i programa rada ustanove za pedagošku 2013/2014. godinu.

- organiziranje radnog vremena Centra
- izrada potrebnih planova, analiza i izvješća tijekom godine,
- sagledavanje poslovanja i predlaganje mjera za provođenje programa
- organizacija edukacije za stručni kadar Centra
- provođenje sigurnosno-zaštitnog preventivnog programa
- provođenje antikorupcijskog programa
- provođenje prilagodbe materijalnih i kadrovskih uvjeta prema standardima ustanova socijalne skrbi.

Materijalni uvjeti rada

- osiguranje uvjeta za nesmetano odvijanje rehabilitacijskog, odgojno-obrazovnog i terapijskog rada te ostalih poslova
- rješavanje interventnih zahvata na svim objektima ustanove, nabava nove i održavanje postojeće opreme
- nabava potrošnog i didaktičkog materijala i igračka po najpovoljnijim uvjetima,
- rad na poboljšanju uvjeta rada na zelenim površinama Centra,
- osiguranje potrebnih sredstava za kvalitetno provođenje planiranog sigurnosno-zaštitnog programa
- provođenje HACCP sustava u objektima Centra
- organizacija i nadzor nad provođenjem potrebnih radova po objektima, te osiguranje za to potrebnih sredstava.

Planiranje i programiranje

- Planiranje materijala i pokazatelja za Upravno vijeće, nadležna Ministarstva, Istarsku županiju i sve osnivače
- Planiranje godišnjeg odmora i organiziranje rada za vrijeme praznika i godišnjeg odmora
- Planiranje i priprema za sastanke Vodičjskih vijeća
- Planiranje stručnog usavršavanja za stručne djelatnike Centra

Stručno usavršavanje

- upoznavanje sa novim oblicima i sadržajima usavršavanja
- uključivanje u sve oblike stručnog usavršavanja - seminari, savjetovanja, stručno-znanstveni skupovi, aktivni i konzultacije
- individualno stručno usavršavanje redovitim praćenjem najnovije stručne i ostale literature,
- omogućavanje stručnog usavršavanja i napredovanja u radu svim djelatnicima ustanove.
- praćenje zakonskih propisa, primjena Zakona o socijalnoj skrbi te Zakona o predškolskom odgoju i naobrazbi i ostalih pratećih propisa
- primjena zakonskih propisa, naputaka, odluka Vlade RH, Ministarstva socijalne politike i mladih, Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Agencije za odgoj i obrazovanje RH, Istarske županije, Gradova i Općina naših osnivača te Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnost

Suradnja s ustanovama socijalne skrbi, odgojno obrazovnim institucijama i drugim imbenicima

- Ministarstvom socijalne politike i mladih, Ministarstvom prosvjete i sporta, Županijskim odjelom za zdravstvo i socijalnu skrb, Županijskim odjelom za obrazovanje sport i tehničku kulturu, Agencijom za odgoj i obrazovanje RH,
- Općinom bolnicom Pula, pedijatrijske ordinacije na nivou Županije, inspekcijom rada, prosvjetnom inspekcijom, sanitarnom inspekcijom, Zavodom za zaštitu na radu, Zavodom za javno zdravstvo Istarske županije, Državna uprava za zaštitu i spašavanje
- Sveučilište Juraj Dobrila u Puli, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet u Zagrebu, HURID,
- Centrom za socijalnu skrb Pula
- Hrvatskim Crvenim križem - Gradsko društvo Pula

Evaluacija programa i financijsko ra unovodstveni poslovi

- pra enje ostvarivanja Plana i programa ustanove za teku u pedagošku godinu
- etapna obrada odre enih podataka
- polugodišnja analiza i godišnje izvješ e.
- izvršenje financijskog plana za 2013. godinu i donošenje plana za 2014.godinu
- izrada i prikaz analiti kih i financijskih pokazatelje za potrebe Upravnog vije a Centra i gradskih i op inskih vije a osniva a
- osiguranje financijskih sredstava
- nabava neophodnih sredstava za rad
- periodi no i zaklju no poslovanje ustanove
- formiranje cijena za korisnike programa uz suglasnost Upravnog vije a
- razmatranje i donošenje potrebnih odluka
- isplata pla a, putnih troškova, otpremnina, jednokratnih pomo i, regresa za godišnji odmor, jubilarnih nagrada.

MATERIJALNI UVJETI

Plan nabave i dopune didaktike i potrošnog materijala

U svezi materijalnih uvjeta rada, naše potrebe usmjerit emo na poboljšanje dostignute razine, ukoliko nam to financijske mogu nosti budu dozvoljavale.

U planu je nabava didakti kih sredstava neophodnih za kvalitetniju realizaciju programa senzorne integracije. U radu s djecom, posebice s djecom s teško ama veliku pozornost pridajemo nabavci i izradi adekvatnih didakti kih materijala . U svakodnevnom radu djeci su potrebna zorna i primjerena didakti ka sredstva i pomagala,kao i razvojno primjerene i sigurne igra ke.

Potrebno je osigurati materijal za raznovrsno stvaranje i izražavanje: modeliranje, crtanje, slikanje, glazbene i scenske aktivnosti; kako bi se što kvalitetnije i kreativnije provodili programi u radionicama.

Dopuna didaktike u sobama odgojnih skupina i dr.

Za realizaciju predvo enih programa i zadovoljavanje dje jih potreba i interesa, potrebno je osigurati raznovrsniji materijal:

- nabava i dopuna audiovizualnih sredstava za sve grupe
- redovita nabava potrošnog materijala i sitnog inventara
- dopuna didakti kog materijala
- nabava specifi nih edukativnih pomagala
- održavanje i popravci postoje ih sredstava rada
- Sredstvima i pomagalima za tjelovježbu i druge motori ke aktivnosti djece
- Ostali potrošni materijal nabavljati e se periodi no s potrebama odgojno-obrazovnog rada

Ure enje sobe za senzornu integraciju

Disfunkcija senzorne integracije može se uo iti u najranijoj dobi djeteta kroz izostanak normalnog obrasca kretanja, nespretnost, slabiji miši ni tonus, poja anu ili smanjenu osjetljivost na neki osjet, zaostajanje u govoru, pa nadalje kroz loše funkcioniranje, izbjegavanje izvršavanja zadatka, hiperaktivnost, poteško e sa pažnjom, ponašanjem, u enjem i dr.Vrlo je važno prepoznati disfunkciju od strane stru ne osobe, no isto je tako važno roditeljima takve djece objasniti problematiku senzorne integracije kako bi svojim radom još više doprinijeli podizanju ljestvice na viši nivo. Tehnike koje se koriste u tu svrhu su prirodne, aplicirane kroz igru gdje terapeut kroz adaptaciju okoline smišljeno dolazi do cilja. Kod težih neuroloških poreme aja je esto potrebno puno više rada za doseganje istoga.

U ožujku 2013. god. Doris Mancini Flego, mag.rehab.educ. zapoela je s **temeljnim stručnim usavršavanjem** namjenjenim stručnim djelatnicima koji se bave rehabilitacijom djece s teškoćama u razvoju u organizaciji Akademije za razvojnu rehabilitaciju. Polaznica je upoznati glavna načelnica integracije prema Jean Ayres® i primjenu u terapiji. Po položenom ispitu polaznici će dobiti međunarodno važeće potvrđnice GSID®

Kako bi se senzorna integracija mogla primjenjivati u terapiji potrebno je uređenje sobe za senzornu integraciju.

Plan održavanja objekata

U cilju održavanja funkcija objekata i opreme, nužno je potrebno izvršiti slijedeće preinake i popravke:

na adresi: P. Budićin 23

Potrebno je urediti i prilagoditi sanitarni prostor za skupnu djecu u predškolskom odgoju i obrazovanju. Radi sigurnosti djece potrebno je zaključavati vrata te je za ovu šk.god. planirana ugradnja interfona.

Nužno nam je potrebna sanacija azbestnog krova, betoniranje oštećenih vanjskih podnih površina, ogrjevanje vanjskog prostora za igru radi sigurnosti djece i djelatnika.

na adresi: Tomasinijeva 19

Kako smo ove godine dobili vrijednu asistivnu tehnologiju za rad s djecom s višestrukim oštećenjima planira se ugradnja alarmnog sistema.